مولانا نجم الدین آخند زاده
د « النجم » په هنداره کښې

د « النجم » مؤسس دکتور سعید افغانی

دیزاین: الحاج سلیم عابد پیمان سویدن

Ketabton.com

لیکنه اوټولوونه

امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »

۱۳۹۶

www.masjed.se

(c) ketabton.com: The Digital Library

مولانا نجم الدين آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه:

امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړتیاوې:

مولانا نجم الدین آخند زاده

د « النجم » په هنداره کښې

لیکنه اوټولونه : **امین الدین « سعیدي – سعید افغاني «**

تایپ او دیزاین: عزیز« سعیدی»

لومړی چاپ: ۱۳۸۷ هـ . ش (آلمان)
دافغان استراتیژیکو څیړنو مرکز او دحق دلارې کلتوري ټولنې له خوا

دوهم چاپ: قاهره

خپرونکی: د مصر په عربي جمهوریت کې
د افغانستان د اسلامي جمهوریت سفارت، فرهنګي څانګه

نیټه: (د وږي ۳۰) د 1396 لېږدیز لمریز کال
د 1438 ق د ذوالحجة30 د (2017 د سپتمبر21)

نشراتي لړی: یو سل او دیارلسم (113) کتاب

amb.afghanistan@yahoo.com
saidafghani@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیشگفتار

رساله‌ء *« مولانا نجم الدین آخند زاده د "النجم" په هنداره کښې »*، ده سال قبل توسط برادر گرامی الحاج دکتور امین الدین سعیدی فرزند رشید مؤسس و بنیانگذار هفته نامه‌ء «النجم » به مناسبت پنجاهمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه، در یک فضای دور از میهن یعنی در جمهوری فدرال آلمان، از طرف "د افغان اســتراتیژیکو څیړنیز مرکز او دحق دلاري دکلتوري ټولنې" اقبال چاپ یافت و مورد استقبال گرم خوانندگانی که به مسایل فکری، ادبی وروزنامه‌نگاری علاقه دارند، قرار گرفت و دانشمندانی نظیر پروفیسور عبد الله بختانی خدمتگار و استاد حبیب الله رفیع نیز بر آن مقدمه نگاشتند.

اینک شصتمین سالگرد تأسیس آن هفته نامه فرا می‌رسد و آقای امین الدین سعیدي فرزند رشید مولانا دکتور سعید افغانی مناسب انگاشتند تا این رساله بار دیگر؛ اما در قاهره یا سرزمینی نشر شود که پدر دانشمندش نیم قرن قبل از همان " نجم المدارس" به قاهره آمد و سرانجام به مثابه‌ء نخستین افغان، حایز به اخذ درجه‌ء داکتری در فلسفه‌ء اسلامی، از دانشگاه مشهور جهان اسلام یعنی "ازهر شریف" گردید.

بخش فرهنگی سفارت افغانستان در قاهره افتخار دارد این رساله را که با نام یکتن از پیشگامان جهاد، مبارزه، دانش و عرفان سرزمین سرمدی ما افغانستان؛ یعنی مولانا نجم الدین آخند زاده پیوند دارد و همچنان یاد یکی از دانشمندان مشهور افغانستان دکتور سعید افغانی را نیز زنده می‌کند، به خوانندگان عزیز پیشکش می‌نماید، آرزومند است این رساله، مورد استفاده و استفاضه خوانندگان ارجمند قرار گیرد.

ومن الله التوفیق

فضل الرحمن فاضل

سفیر افغانستان در کشور عربی مصر - قاهره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

مصلح او مجاهد ملا نجم الدين اخند زاده

لـيکـنـه او ټولـونه:
امـين الـديـن « سـعـيـدي- سعيدافغاني »
دافغان اســتراتيژيکو څيړنو مرکز
اودحق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدير– جرمني

ســريــزه

د حق دلارې کلتوري ټولنه اود افغانستان استراتيژيکو څيړنو مرکز، در فرهنګي هلو ځلو په لړ کې يو هم د هېوادمذهبي، تصوفي او ستر مجاهد شيخ ملا نجم الدين «آخند زاده صاحب» لنډ ژوند ليک دې چې د « مصلح او مجاهد ملانجم الدين اخند زاده » ترعنوان لاندې ګرانو ، درنو وطنوالو او د « هډې صاحب » مينه والو ته يې وړاندې کوم .

د النجم جريده، هغه قلمي جريده ده چې پنځوس کاله (نيمه پيړۍ) مخکې زما د مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » له خوا چې د « نجم المدارس » مدرس او بيا مدير وه ، تأسيس او خپره شوه او په دريمه ګڼه کې داسې وليکل:
« مونږ غواړو چه د نجم الدين آخندزاده صاحب په حقله څه وليکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هيله کوو چه په دغه ليار کښې مونږ سره معاونت وکړي .» او روسته بيا د آخندزاده صاحب په هکله مفصل معلومات خپاره شول.
دا جريدې چې يواځنې اصل يې زمونږ په اختيار کې دی، او د را ټولولو، تهيه ، ترتيب او نشر کارونه يې زما په غاړه اچول شوي وه. ما په پوره دقت او امانت دارۍ دادی دا دنده بشپړه او تکميله کړه، او په ډېرې مينې يې ستاسو مبارک حضور ته ډالۍ کوم.
د يادونې وړ ده چې په دې برخه کې؛ د وطن نامتو ليکوال او ملي شخصيت محترم پروفيسور عبد الله بختاني خدمتګار او همداسې د محترم استاد څيړندوی حبيب الله «رفيع » او محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » د عالمانه لارښونو نه د زړه له کومې مننه کوم، او الله تعالی دې په خپل فضل او مرحمت؛ هغو ته اجر ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همداسې د يادونې وړګنم چې زه دا مجموعه د خپل مرحوم پلار مولانا دوکتور محمد سعيد « سعيد افغاني » چې د اسلام مبارک دين او د سولې، ښه تفاهم او دخير او سلم لپاره يې تر آخرنۍ سلګۍ پورې مجاهدت وکړ ، اهداء کوم او د حق تعالى نه ورته د دايمي سعادت هيله کوم.

امين يا رب العالمين

امين الدين « سعيدي ـ سعيد افغاني »

د حق دلارې د کلتوري مرکز څخه

د دسمبر مياشت، د ۲۰۰۹ م – کال، جرمني – برول

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپروفیسور عبد الله بختاني خدمتگار سریزه

ګران وراره ښاغلي امین الدین « سعیدي »

د حق د لارې امین او په دنیا او آخرت کښې سعید و اوسې.

ډېر خوشحاله یم چه خپل فکر په کار آچوې، قلم چلوې، وخت په وخت خپرونې کوې، له وخت نه ګټه اوچتوې او فعال یې.

ستا زیاترې خپرونې لنډې ګنډې دي. حجم یې ورکوټی او معنا یې لویه وي. او خیرُالکلامِ ما قَل و دَلّ .

ستا د دغه ډول کارونو، درې سوغاتونه راورسـېدل، په مینه مننه!

د « النجم جریده » په دې کښې ډېر اهمیت لري، چه یو تاریخي فرهنګي خطي سند دې د چاپ له لیارې تاریخ ته سپارلی دی.

د مدرسې د خطي جریدې د اوو ګڼو محتویات دې هم عیناً او هم په ټایپي توګه چاپ کړي دي . لوی کار دی او ډېر ارزښت لري.

ماچه وکتل، پنځوس کاله (نیمه پیړۍ) د مخه زمانه راته داعي شوه. ستا د اروانښاد پلار مولوي محمد سعید « سعید افغاني » نوراني څیره مې مخې ته و دربېدله . هغه د نجم المدارس مُدّرِس او سر مدرس وو. زه د « ننګرهار » د ادبي، ثقافتي میاشتـنۍ مجلې مسؤول مدیر وم.

کله به مو په هډه او کله به مو په جلال آباد کښې ناسته پاسته وه. د مدرسې او مطبوعاتو تر مېنځ مو روابط ټینګ کړي وو. متقابله همکاري، راشه درشه ، مشورې او مشاورې وې.

د « النجم » د جریدې تأسیس د همدې همفکریو یوه نتیجه وه، هغه خبرې را په زړه شوې چه ما ستا مرحوم پلار مـولوي صاحب ته وویل: د جریدې لپاره « النجم » مناسب نوم دی. دا به بیشکه د مدرسې د شاګردانو لپاره تربیتي او تشویقي پانګه وي.

خو دې سره له تا څخه دا توقع هم په ځای ده چه (د دین ستوری) مولانا نجم الدین پکښې ښه وځلوې او دې کار ته د مدرسې استادان او شاګردان وهڅوې . همداسې وشوو.

د جریدې دلومړۍ ګڼې په سر مقاله کښې لولو : « . . . د ننګرهارپه ورځپاڼه کښې د مدرسې د منسوبینو تبلیغي خدمت هغه دی چه لیدل کیږي . . . اوس د النجم اخبار، سره د ټولو مشکلاتو ، مېنځ ته راغله . . . »

په دربیمه ګڼه کښې بیا ((هیله)) څرګنده شوې ده: ((مونږ غواړو چه د نجم الدین آخندزاده صاحب په حقله څه ولیکو. که چاته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د غزاګانو او دده د مأذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي، هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .))

د څلورمې ګڼې سر مقاله، بیا د نجم المدارس او النجم د مدیر په قلم د ((مصلح او مجاهد)) تر عنوان لاندی داسې پیلیږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

((دغه عنوان لاندې غواړم چه د ملا نجم الدين آخند زاده صاحب سوانح ، چه په خپل وخت کښې زيات مصلح او د انگليسانو د استعمار په مقابل کې جنگيدلى دى، بيان کړم.))

دغسې بيا د النجم په نورو گڼو کښې، د مدرسې د استاذانو او شاگردانو په قلم ، د آخونزاده صاحب د ژوندانه په ځانله ځانله اړخونو رڼا اچول شوې ده. يعنى د څيړنې کار د هغې پر ليکوالو ويشل شوى دى. چه د تکرار مخنيوى وشي او ضروري ټکي پاته نه شي . د کار دا ويش او ميتود زما او د مولوي صاحب په مشاوره شوى دى.

هغه ورځ هم را ياده شوه چه په ۱۳۳۹ هـ ش کال مولوي احمد گل صاحب د مدرسې مشروو. د ذکر شوې لړۍ مضامين او د ننگرهار د يو شمير نورو پوهانو ليکوالو مقالې. په نوموړي مدرسه کښې د يو څيړنيز کنفرانس په ترڅ کښې واورول شوې او يوه خوندوره مشاعره هم وشوه.

په دغه مهال زه د ننگرهار د ورځپاڼې مسئول مدير وم. د کنفرانس د جوړېدو ، چلـيدو، کاميابيدو، تنظيم او د مضامينو او اشعارو په ايډيټ او تنقيح کښې ، د مدرسې د اداري ملگرى او مرستندوى وم. هغه ټول مطالب مې د ورځپاڼې له لياري ، په دې هيله د تاريخ حافظې ته وسپارلې چه گوندې چـې د کتاب په بڼه چاپ شي.

ډېر ښه وشو چه په جرمني کښې دافغانستان د کولتوري ودې ټولنې ، پروسږ کال زمونږ دا هيله تر سره کړه. او ډېر خوشحاله يم چه کتاب د لوستونکو ځانگړې توجه ځانته اړولې ده.

مثلاً :

ښاغلي فضل الرحمان فاضل هغه په دري ژبه ترجمه کړې او چاپ لاندې دى. کيداى شي چه په ځينو نورو ژبو هم ترجمه شي.

او داده اوس تا د (حضرت نجم الدين آخونزاده مولوي ډاکټر سعيد افغاني د النجم په جريده کښې) رساله ليکلې او ترتيب کړې او تقريباً د هغه کتاب خلاصة الخلاصه دې چاپ کړې ده.

گرانه سعـيدى!

ماته ستا دربيم ارزښتمن سوغات د (زن و نبوت) رساله ده. واقعاً علمي او ابتکاري څېړنه ده. هغې سره زما نظريه هم چاپ شوې ده. تاته د هغې رسالې د ليکلو او چاپولو مبارکي هم وايم.

د الله پاک له درباره درته د نورو زياتو علمي څـېړنو او خپرونو بريـاليتوب غواړم. والسلام.

ستاسو خدمتگار

کابل _ خير خانه مېنه _ دربيمه برخه

د ۱۳۸۷ د زمري اوله د ۲۰۰۸ د اگست ۱۲ مه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محترم استاد فضل الرحمن « فاضل » سریزه :

« النجم » ستاره ای در آسمان مطبوعات کشور

«**النجم** » هفته نامه دیواری ای بود که نیم قرن قبل به یمن همت یکتن از دانشمندان کشور تأسیس گردید ونخستین شمارهٔ آن در برج میزان سال 1337 خورشیدی ، دیوار های مدرسهٔ نجم المدارس را در شرق کشور، آذین بَست.

مؤسس وسردبیر این هفته نامه دکتور محمد سعید « سعید افغانی» بود که در آن زمان، مدرسهٔ نجم المدارس را رهبری می کرد وآقای حضرت خان شاگرد صنف دوازداهم آن مدرسه، معاونیت هفته نام «النجم » را بر عهده داشت.

عنوان هفته نامه به خاطر یاد آوری از مجاهدات و مبارزات غازی نامدار ومجاهد پرهیزگار مولا نا نجم الدین آخندزاده صاحب و فعالیت های منسوبان مدرسه نجم المدارس اخذ شده است.

دوست عزیز من آقای امین الدین « سعیدی » فرزند رشید دکتور محمد سعید سعید افغانی که از سه دهه بدینسو ، فعالیت فر هنگی دارد ، به همت او هشت شماره این هفته نامه مجدداً به زیور طبع آراسته می‌گردد.

« النجم » شاید با درنظرداشت تاریخ نیم قرن قبل، در مقایسه با مطبوعات امروزی، دارای کاستی‌هایی باشد، مثلا شاید صفحه آرایی مناسبی نداشته باشد، اما با یقین کامل در آن دوران، گام استواری بوده است که باید بر داشته می شد، واین گام مهم را شادروان دکتور محمد سعید سعید افغانی بر داشته است.

« النجم » در نخستین شماره اش هدف نشراتی خود را ، بیان گزارشهای اجتماعی ، دینی و تر بیتی خوانده است و زمانی که با ژرف نگری صفحات آن ورق زده شود ، خواننده در می‌یابد که سر دبیر دانشمند آن شادروان دکتور سعید افغانی، بر نامه های سودمندی برای آینده داشته وحتی می خواسته است با دریافت امکانات بیشتر «النجم » را به صورت معیاری وچاپی در خدمت عامه مردم قرار دهد.

یکی از اهداف غیر مکتوب سر د بیر « النجم » پرورش نسل جدید در میان دانش آموزان مدرسه نجم المدارس است، تا ایشان را با جهان قلم و مطبوعات بیشتر آشنا سازد.

مضامینی که در آن دوران به قلم شاگردان صنوف هشتم، نهم، دهم، یازدهم، ودوازدهم نگارش یافته است، خواننده را به آینده امیدوار می‌سازد و نیم قرن بعد وقتی از کار نامه های بعدی شاگردان آن دوران اطلاع حاصل می‌کنیم، موثریت و نقش « النجم » را در آگاهی بخشی بهتر درک می نمائیم.

مثلاً صمیم کاکړ شاگرد صنف نهم در سال 1337 خورشیدی بعد ها به حیث یکتن از پیشگامان مبارزه اسلامی می در خشد و در راه دفاع از ارزش

(c) ketabton.com: The Digital Library

های ملی ودینی جام شهادت می نوشد. یا مولوی سلطان عزیز شاگرد صنف هشتم آن دوران که مضامینی به قلم او در «النجم» به چاپ رسیده است، بعدها خدمات فراموش نا شدنی در عرصه تعلیم و تربیه به و یژه در میان مهاجران در پشاور انجام می دهد کـــه بلا ریب هسته این فعالیت ها در روش آموزش و پرورش آن سال ها در دل او نقش بسته است.

در « النجم» اعلاناتی هم به چشم می خورد که به سهم خود برای آگاهی بخشی دیگران نهایت ارزنده است. به گونه مثال در النجم آمده است که :

النجم به پرسشهای شرعی پاسخ می گوید :

ویا اینکه :

مضامین ارسالی کوتاه، مفید ومتین باشد.

یکی از پرسشهای طرح شده در هفته نامه « النجم » این سؤال نهات سودمند است که : « مدرسه چگونه پیشرفت کند؟ »

در هر شماره‌ء «النجم» ، چند پاسخ به پرسش بالا درج شده است که در آن دوران برای خوانند گان رهگشا بوده است.

یکی از اعلانات مهم در هفته نامه « النجم » تقاضا از خوانندگان است تا معلوماتی که راجع به جنبه های گونان گون زنده گی ومبارزات مجاهد سُترگ، ملا نجم الدین آخند زاده دارند، جهت نشر به اداره «النجم » بفرستند.

اینجانب که حالا این سطور را می نوشتم به یاد جریده‌ء دیواری می افتم که ما متعلمان صنف هشتم مدرسه‌ء امام ابو حنیفه (رح) در کابل، در سال 1352 هجری خورشیدی به نام « لغة القرآن » اولین و آخرین شماره آن را به دیوار آویختم که مضامین آن توسط چند تن از شاگردان صنف هشتم تهیه می‌گردید و به خامه‌ء زیبای امین الرحمن خلیل همصنف دیگر ما خطاطی می شد، و استاد زبان عربی ما استاد ابراهیم الشدی تبعه عربستان سعودی، از نگاه ادبی، مضامین آن را اصلاح می کرد . شاید آن جریده که بدون مشوره آمر مدرسه بر دیوار آویخته شده بود، باعث شد بعد از شماره اول دیگر به چا پ نرسد.

به هر ترتیب با این مقدمه میان خوانند گان و متن کامل هفته نامه « النجم » بیشتر حایل نمی‌گردم و با قدر دانی از زحمات برادر گرامی ام آقای امین الدین « سعیدی » وطلب مغفرت وآمرزش برای دکتور سعید افغانی، مؤسس و سر دبیر « النجم » موفقیت های بیشتری را برای برادر گرامی آقای امین الدین « سعیدی » آرزومندم.

فضل الرحمن « فاضل »

12 اسد 1387 خورشیدی – کابل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د استاد حبیب الله « رفیع » سریزه

د « النجم » دورکې جریدې څوګنې

«خپرونې » درڼا په لور ګامونه دي، دروڼتیا په لور ګامونه دي او د پرمختیا په لور ګامونه دي چې دچاپ اختراع دا رڼا د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورسوله.

افغانستان ته هم چاپ او مطبعه او ورسره خپرونې او مطبوعات څه کم یوه نیمه پیړۍ وړاندې را غلل او د (شمس النهار) لمر دهیواد دخپرونو په تیاره اسمان کې ځیره و وهله او همدا لمر به کله ولوید او لکه به بیرته راوخوت.

په ۱۳۹۸ لمریز کال (۱۹۱۹ ع) په هیواد کې دخپلواکۍ دلمر له راختلو سره د افغانستان دخپرونو اسمان تر پخوا ډیر رنګین او د راز، راز خپرونو په رڼاؤ زرین شو .

ښوونځي او مدرسې په خپله د رڼا مر کزونه دي، په دې وخت کې له دې مرکزونو سره دخپرونو رڼا هم ملګرې شوه او دا لړۍ نور علی نور شوه او د هیواد له لومړنۍ مدرسې حبیبې څخه د «معرف معارف » میاشتنۍ جیبي مجله را ووته چې دلیسې مدیر محمد حسین دلېسې دزده کوونکو په وسیله چلوله او دحبیبیې د زده کوونکو مقالې په پکې خپریدې، دمستوراتو ښوونځي هم چې په هیواد کې دنجونو لمړنی ښوونځی ؤ د « ارشاد النسوان » په نامه جریده را وایسته او بیا د آئینهٔ عرفان مجله خپره شوه او د اماني دروې له پای سره د « مکتب جریده » نشر شوه.

تر اغتشاش وروسته دا کار غړند شو او تر ډیره وخته معارف ډیرې لږ خپرونې درلودې او تر « آئینه عرفان » او « عــرفــان »پرته پوهنې نورې خپرونې نه درلــودې ، د اروابناد شهید محمد داوؤد خان د صدارت او د اروابناد علي محمد پوپل دپو هنې دوزارت په وخت کې دپو هنې دخپرونو یوه نوې او ګټوره لړۍ را پیل شوه ، په دې لړۍ کې د « اخبار عرفانی » جریده، د « آزادۍ » کالنۍ خپرونه د « ادب » ځیړنیزه مجله ، « افغان طبي مجله » ، د « اقتصادي ځیړنې » مجله ، د « بخوان وبدان » مجله ، د « بدني روزنه » مجله، د « پالندوی » مجله ، د «پولتخنیک » مجله، «پو هنه » مجله، د « جریده تعلیم وتربیه »، د« تعلیم او تربیې » مجله ، د« ځاروندی» مجله، « دحقوق » مجله، د «خدمت» مجله، « جریده دارالمعلمین»، د « ښوونکې » مجله ، د«علم او فن » مجله، د « کاپل پوهنتون خبرونه » خپرونه، د « نجونو روزل » مجله، « ورمه » مجله اونورې خپرې شوې .

همدا راز داوخت ځینې ښوونځیو هم چاپي او قلمي خپرونې پیل کړې چې شمیره یې لسهاؤ ته رسیده ، دنجات ښوونځي د « نجات » جریده خپره کړه او نورنوټولو لېسود یوالي جریدې درلودې او دپو هنې وزارت کتابتون دکوچینانو ږغ مجله خپره کړه.

همداوخت چې دپوهنې وزارت په مرکز او مربوطاتو او ښوونځیو او پو هنځیو کې مجلې او خپرونی راوتلې، له کابل نه ډیر لرې د ننګرهار نجم المدارس په دیني مدرسه کې ددې مدرسې منور او پوه مدیر اروابناد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » په نامه د جریدې یو روڼ ستوری چی هره چارشنبه به یې له دي مدرسې نه سترګک واهه د ۱۳۳۷ لیږدیز کال دتلې په ۳۰ نیټه خپلې خپرونی پیل کړې او پکې ویې لیکل:

(دا اخبار دمدرسې جریانات ښیي او اجتماعي، دیني ، تربیوي خپرونې کوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې هدف سره سم یې په ساده روانه پښتو ټولنیز، فلسفي ، ادبي او علمي مسایل او مطالب خپرول او ددې مدرسې د زده کوونکو د ذهني تنویر او د سیاسي او اجتماعي شعور د ویښولو له پاره ئې کار کاوه .

بل مهم ټکی دادی چې موږ هغه وخت ډېرې نورې دیني مدرسې هم درلودې لکه په کابل کې عربي دارالعلوم، تخارستان ، فخر المدارس، نور المدارس، خو هغه مدرسې تر ډېره حده وچې دیني مدرسې وې او دنورو علومو تدریس ته لږ بر خه پکې ورکول کیدله، خو د اروابناد ډاکتر سعید افغاني د « النجم » محتویات ښیې چې ده نجم المدارس ته یو ذهني او فکري وسعت ورکړ اوددیني علومو تر څنګ یې ، فلسفې ، حکمت او نورو عقلي او نقلي علومو دزده کړې په لاره کې هم پراخ نظر درلود او دالنجم جریده یې پر راز راز موضوعاتو او مضامینو سپوللی وه .

ښاغلي امین الدین «سعیدی » (د ډاکتر «سعید افغانی » خلف الصدق) لوی کار کړی چې ددې قلمي جریدې اته ګڼې یې موندلې او اوس یې تا سو ته د النجم دتاریخي کلکیسون په توګه وړاندې کوي ، دوی وایي چې د دې جریدې نورې ګڼې هم لیکل شوې او په قلم تکثیر شوې دي. کاشکي هغه وموندلې شي او که ونه موندلې شي هم لوی کار دا شوی چي دوی ددی ورکي قلمي او علمي جریدې څو ګڼې او نمونې بیا موندې او دافغاني خپرونو ډګر ته یې رابر سیره کړې، زه مبارکي ورکوم او د ژوند په ټولو ډګرونو کې ئې بریا غواړم !

په درنښت
حبیب الله «رفیع »
دافغانستان دعلومو اکاډمی مشاور
۱۳۸۷ /۵ /۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح او مجاهد
ملانجم الدین آخند زاده

مولوي داکتر محمد سعید « سعید افغاني » چه دهیواد دینی او ملی شخصیتونو له ژوندانه سره مینه او خاصه علاقه لرله ، دنجم الدین آخوندزاده صاحب دځیرنو تاداو په کال (۱۳۳۷ لیږدیز) دنجم المدارس په مدرسه کښی کیښود:
کله چې مولوي سعید افغاني په کال (۱۳۳۷ لېږدیز) دهغه مدرسې مدیر او سر مدرس و نو هلته ئې دمدرسې دشاګردانو ددیني ، اجتماعي تربیتي د لوړ تیا لپاره اوه نیزه قلمي جریده په دوو مخونو کښې دلمړي ځل لپاره په نشراتو پیل وکړ.
ددې جریدې لومړی ګڼه د ۱۳۳۷ هجري شمسي کال دمیزان په ۳۰ مه نیټه (د النجم) په نامه خپره شوه چې د آخوندزاده صاحب له نامه سره ارتباط لری.
مولوي داکتر سعید افغاني د النجم په څلورمه ګڼه کښې چې په کال (۱۳۳۷ هجري شمسي) دعقرب دمیاشتې په (۲۱) نیټه خپره شوه ، داسي ولیکل:

النجم ګڼه « ۴ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۷»

مصلح « مجاهد «

د سعید افغاني لیکنه :

د دغه عنوان لاندې غواړم چې د ملا نجم الدین اخندزاده صاحب، سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او دانګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلې، بیان کړم .

۱ـ د ده اجمالي پیژندانه:

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » «۱» د امیر عبدالرحمن د پاچائی په وخت کښې د لـوی اعتبار خاوند ؤ . دغه شاه دې سره دمأذونانو دکابل په ښار کې بندي کړو.
دی د بندي خانې نه په یو خاص تر تیب مخ په مشرقی وتیښتیده او هلته د مشرقي په سرحداتو کښې د مهمندو په سیمه په ژروبی او چمرکند کښې اوسیده او د انګلیسانو په مقابل کښې به جنګیده.
دې بیا دامیر حبیب الله خان د پا چائې په وخت کښې دهغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغې او دننګر هار په ولایت کښې دجلال کوټ نه مخ په جنوب دهډې په قریه کښې اوسیده.
ده د همدغه پا چا په عصر کښې ډیر د اسلام ددین اساسونه محکم کړل او هر خواته یې ریښې او پلی خورې شوې او دی د داسې لوی شخصیت خاوند شو ، چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده. دغه منلی شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې « ۱۳۲۰ یا ۱۳۲۱ هجري قمري » کال ؤ چه د اجل داعې ته ئی لبیک وویلې.
په دی حساب دده د وفات تأریخ (قبر غازی) « ۱۳۲۰ » لیږدیز لمریز کال دی .
د ده مزار او مقبره دهډې په قریه کښې د والا حضرت سر دار محمد داؤد خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان صدراعظم په اهتمام ښه جوړه شوی. د ده هديره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پشتونستان د خلکو د عقيدې ځای دی «۲»
النجم ګڼه « ۵ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د عقرب « ۲۸ »

مصلح « مجاهد »

د سعيد افغاني ليکنه:

۲ـ د ده تفصيلی پيژندنه :

دنجم الدين اخند زاده صاحب « رحمة الله عليه » د مفصل پيژندلو د پاره په کار ده چه په لانده ډول سره ئې وپيژنو :

۱ ـ د ده عمر او حيات او قواره
۲ـ د ده هويت قوم او نسب
۳ـ د ده اصلی او فرعي مسکن
۴ـ د ده تحصيل او علم
۵ ـ د ده تصوف
٦ ـ د ده جهاد
۷ ـ د ده دشهرت اندازه او کار روائې تر مرګه پورې
۸ ـ د ده مشهور مأذونان او منسوبين
۹ ـ دده د مرګ نه وروسته شهرت او تأثيرات

مګر ډير تأسف دی چه د داسې يو لوی شخصيت چه د ټول حيات ګذارشات او حر کات ئې نهايت متانت او سنجيدګي لري. هغومره چه ويل کيږي او يا اورديل کيږي او يا ئې وينو په دغه اندازه د ده سوانح دليکلو دپاره چا کوښښ نه دی کړی. په دغه حقله زموږ ګيله دده دمعقولو منسوبينو نه کوم چه په خپل وخت کښی نهايت منلي تير شوي، زياته ده. يوازې د ملا طوطی آخند نه هغه هم صرف دده د مواعيظو تذکرې، مګر نهايت ناقص ليدل کيږي او بس.

په هر صورت که اوس زموږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي اميد دی چه ځه نا ځه خو به ترې جوړ شي او آينده د پاره به ګوندې دغـه آرزو د ده پـوه عقيدت مندان کوښښ وکړي چه زموږ د هدف نارسيده مطلب تکميل او پوره کړي. باور لرم چه په دغه ليار کښې سعيه به د ده د عقيدت مندی ښه ثوبت وي .

د ده عمر او حيات او قواره :

زموږ په لاس تحريري اسناد ډير کم دي. کوم تحريري سند چه زموږ په لاس کښې شته هغه يوازی د ده د فوت تأريخ ښيې چه په (۱۳۲۰) او يا (۱۳۱۹) هجری قمری کال کښې فوت شوی، چه د ده نه د ټول عمر اندازه نشي معلو ميدلې. مګر ؛ شفاهاً مو ډير او ريدلي چه آخندزاده صاحب عمر او يا کلو په حدود کښې اندازه کيدلې شي. خلک وائي : چه ښه قوي وجود ئې درلوده مګر ؛ رياضيت او تقوی په وجه نحيف شوی ، حتی چه د ډير رياضيت په وجه د ده د لاسو رګونه شنه شنه بلقيدل .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي چه دی ښه خوش قـواره جړ سړی ؤ ، او په اوچلي باندې شین خال هـم درلوده او د ده دشین ښکلی خال شهرت زیات ؤ .

د ده رنگ او قواره با تاثیره هیبت ناکه وه ، دورایه به په خلکو د ده رعب ولیده مگر؛ په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم ؤ .

د د حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی . معلو میږی چه د ده په ضمیر کښی یو داسی اور او تپش او حرکت موجود ؤ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی .

ده هر چیرته ته دخلکو په افکارو کښې داسی تحول قایم کړ ی چه تر ننه هم هغه تحول دخلکو په مابین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندی ډیر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړي ؤ. د ده د حقانیت د اثبات دپاره دا کافی ده چه دی ټولو پوهو علماؤ منلی ؤ او د ده حر کات ئې د اسلام د دین په اساس موافق گڼل .

النجم گڼه « ۶» چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۵»

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۳ـ د ده هـویت قـوم او نسب:

اصلي او فرعي مسکن او ځایونه ئې :

ملا نجم الدین « اخند زاده صاحب » په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی. په اصل د جنوبی شپلگر د علاقې نه دی، او هم هغلته د ده نیکونه او پلرونه تیر شوي «۳» .

دی بیا دتحصیل او زده کړې په وخت کښې د جنوبي نه مخ په مشرقي ننگرهار ‌را روان شوای. په ننگر هار کښې ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئې کړای دی.

د تحصیل دپاره آفریدوته هم تللی. پیښور او صوات کښې هم اوسیدلی دی.

ده د تحصیل نه ورسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوې او په هډه کښې اقامت اختیار کړی ؤ .

لکه مخکښې چه مو وویلې د ځینې سیاسي معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ دکابل په ښار تندور سازی کښې او سیدلی او بیا دکابل نه مخ په ننگر هار تلی او مهمندو په علاقه په جروبی ، او چمرکنډ کښې استوگنه کړي ده .

په ننگرهار کښې په روداتو کښې څه موده تیره کړې او هلته په فقیر آباد او نورو روداتو او شینوار کښې گر ځیدلی . په لغمان او سور رود او کامه او خو گیاڼو کښې هم د وعظ او تبلیغ او یا دنورو مقاصدو په مطلب تلی دی ، دگرمي په وخت کښې دی به کابل ته هـم تلو او هلته په پغمان کښې څه موده ئې استو گنه کړی ده.

دی په شمالی کښې د کوه دامان خواته د داؤدخو په علاقه کښې اوسیدلی او شاید چه هلته به د کـوه دامـان په ځینو ځایو کښې گرځیدلی وي، مگر ؛ د ده د حیات آخرنی شپې او ورځې د ننگرهار په علاقه د جلال کوټ نه دري میله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخ په جنوب هـډه کښې تیر شوي دي. دی شاید په نورو ځایونو کښې هم ګر ځیدلې او یا اوسیدلی وي مګر ؛ مونږ نه دی اوریدلي، نو ځکه دلیکو جر ئت نه کؤو .

د ده تحصیل او علم :

مخکښې مو وویل چه دی د تحصیل دپاره زیات ګرځیدلې او په ډیرو ځایونو کښې او سیدلی دی .

وائی چه اخند زاده صاحب ډیر پوه او ښه معقول عالم ؤ په تفسیر ، او حدیث ، قرائت ، صرف، او نحو ، او فقه ، او اصول ، او معانی ، منطق ، او هیئت او ریاضی ، او حکمت ، او میرا، او حساب او تصوف ... .

النجم ګڼه « ۷ » چهارشنه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۲ »

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه :

۴ـ دده دعلم او تحصیل :

په علومو کښې ئی ښه قوي لاس درلوده ، ربنتیا دده هغه کتاب خانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښی ده ، معلو میری چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعی شائق ؤ .

وائی چه اخند زاده صاحب به د علما سره ډیر علمي بحثونه کول ده به همیش دعلم دپاره دعمل اندازه کتله ، د ده استاذان هم خلک ښه یادوی .

د ده د استاذانو په سلسله کښی د سر شاهی نه چه سړی مخ په بړو ځی یو هدیره ده دهغی ځای خلک یو قبر ښی وائی دا داخندزاده صاحب استاذ تیر شوی او ډیر ښه مبارک شخص ئی خلک یادوی .

وائې ملا نجم الدین اخندزاده صاحب د ده زیارت ته را تلو دده استاذان په ننګرهار او سر حداتو او صوات او پیښور او شاید نورو ځایویونو کښې هم تیر شوی وي.

کوم وخت چه دده دعلم قال نه مخ په علم حال تو جه برابر وی داوخت دده یو بله دوره شروع کیری.

دا په تواتر ثابته ده چه آخندزاده صاحب دصوات صاحب نه په حیات کښې د قادری شریفی طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې ترنه درسونه کامل کړو ، او مأذونی مرتبې ته ورسیده.

ده په صوات کښې ډیر وظایف کړې او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی ؤ . که څه هم زمونږ سره د ده او صوات صاحب په هغه وخت کښې د کرامت زیاتې قیصی نشته مګر؛ مونږ دومره پوهیږو چه دواړه جنابان با تقوی او پرهیز ګاران تیر شوی ، عقیده لرو چه اوراد او وظایفي ئې ډیر پوره تأثیرات شته دي مګر ؛ زه نه غواړم چه دقیصو رطب اویالس یاد کړو .

وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب په څلور واړو طریقو کښې مأذون و «۴ » مګر ؛ ده به خلکو ته یوازی د قادری طریقی اجازه ورکوله « ۵» .

النجم ګڼه « ۸» چهارشنبه د ۱۳۳۷ کال ، د قوس « ۱۹ »

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصلح « مجاهد »

د سعید افغاني لیکنه:

۵_ د ده تحصیل او علم او تصوف:

هـډی صاحب عـالم ؤ ، مګر ؛ داسې نه چه علم ئې دعمل سره نه برابر یده او یا دسر تنبه توب نه به ئی کا راخستلو او یا د کبر او غرور نه ډ ک عالم او یا داچه د ده علم د اوهامو او خرافاتو یوه مجموعه ؤ او یا خدای ناکرده چه ده به دین ددنیا دپاره وسیله ګرځولی وي .

دی یو حقاني عالم ؤ، ده داسلام دین پیژندلو. دی په دې خبره پو هیده چه خلکو کښې باید د محبت او مؤدت اساس قایم شي. دی ریا کار صوفی نه ؤ، او نه دکونج او صومعې طرفدار ؤ . دی یو اجتماعي شخصیت، همیش دناوړو رسم او رواج سره مجادلې کړي، خلک ئې دبې کارۍ او تنبلۍ نه خلاصول .

مصلح او مجاهد

د سعید افغاني لیکنه:

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب به علماؤ سر زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښو او نازوو.

دهغه وخت علماؤ په ده باندې دعلمیت آزمیښتونه کړي ؤ علماؤ ، دده نه په لویو لویو کتاب، او علومو او په باریکه باریکه مسایلو کښې پوښتنې کولې، مګر؛ دده سره دعلمیت اندازه قوي وه.

دعلماؤ پو ښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دي. د علماؤ په نزد ښه جید عالم ثبوت شوی ؤ نو ځکه ئې دی د دین داقتدا او ددین دحمائې دپاره دهغه عصر لوی نابغه شخصیت لیدلو. ده علماء تربیه کول او علماؤ ته ئې د عمل درس ورکولو .

وائي نجم الدین آخندزاده صاحب ته هر کال په سلهاؤ بړستنی جوړولې او بخشش په ډول به ئې ورکولې. دی دعلماؤ دپاره خولی او پګړی پیداکولې او د بخشش په قسم به ئې ورکولې.

دنجم الدین آخندزاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې ښې با تاثیره یادیږي. ده خلکو ته د کونج او زاویې درس نه دی ورکړی. ده خلکو ته دنیا په دا شان بده نه ده ظاهره کړې، چه خلک دې دنیا ترک او کار دې نه کوي .

دی په دې خبره پو هیده چه ددنیا مذمت هم ددې د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا د محبت اندازه وپیژني، داسې نه چه د دنیا د محبت په وجه دخلکو حقوق تلف د رحم او عاطفی خیال ونه ساتي.

داسې دنیا نه چه هرج مرج پیدا شي، د جنګ او قتل موجب وګرځي او داسې نه چه خلک په دنیا غَرّه شي، خپل خالق هیر کړي او دبلې ورځې غمه ورسره نه وي . اوکه نه دنیا د دې دپاره چه د ځان او دخلکو دخدمت او رفاهیت په مقصد وي بده نه، بلکه پیدا کول ئی ثواپ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نجم الدين اخند زاده صاحب حقيقی عالم، په دې خبره ښه پوهيده چه څنګه علماء دې په دې پوه ؤ چه د خلکو داصلاح دپاره څنګه علم په کار دی.

ده سره دا ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی. ده علماء په ځان را ټول کړل او خلکو کښې نوی روح پو کړو.

مګر ؛ ډير تأسف دی چه د ده د کار نقشه د ده نه پاتې وروستينو خلکو بدله کړه. په دې پوه نه شول چې اصلی سر څه وٍي، په دی ښه پوه نشول چه د نجم الدين اخند زاده صاحب مطلب څه ؤ. چا داخيال وکړو چه د آخند زاده صاحب سره د تسپو دشمار خيال ؤ.

څوک په دی عقيده لاړل چه ډوډۍ ورکول او لنګر مقصود دی، چا دا ګمان وکړو چه په سر مراقبه سپين څادر او قبا په کار ده، چا سره دا سودا پيدا شوه چه چا د ساده خلکو په وسيله نور خلک تهديد ول او غولول په کار دي.

همداوجه وه چه چا دلنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او چا د مدرسې جوړولو په انګازی، چا په دې نامه چه دا کوم!! او داسې داسې خيال مې دی ناروا ، ناروا کارونه وکړل. عامونه ، عامونه مسلمانان ئی په حقيقي اسلام باندی هم بد ګمان کړل.

خدای خبر چه داسې جنابان د اوسنی اسلام د ضعف له امله په هغه ورځ د پاک خدای په لوی دربار کښې څه ځواب ورکوي؟

بايد ووايم چې: نجم الدين آخونزاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم وه. د هغوی د خدمتونو اندازه مونږ سر شته. اميد دی چه د هغوی د کارنامو تذکری باندې آينده تماس و نيسم او خپلو ګرانو لو ستو نکو دپاره ئې دهدئې په ډول وړاندې کړم .

---

(۱) سر محقق عبدالله بختانی خدمتګار دنجم الدين اخندزاده صاحب دنوم په هکله ليکي:

« ما د سر محقق مولوی محمد اکبر معتمد شينواری څخه څو څو ځلی اوريدلی دي چه هغه به ماته ويل: چې ما د شينوار و صوفي صاحب نه اوريدلی دي چې: دهډی آخونزاده صاحب اصلي نوم (عبد القدير) دی، مګر د علم ، رو حانيت او غزاګانو په برکت و نورو لخوا ورته (نجم الدين) لقب ورکړ شوی دی چه معناي (د دين ستوری) کيږی. سعيد افغاني

پرې اضافه کول غواړم چې هغه څوک چې درې نسله ملا وي نو هغه ته آخوندزاده وايي. آ. سعيدی

دشينوارو صوفی صاحب اصلي نوم صوفي علم ګل دی. دآخوندزاده صاحب مأذون او هغه ته نژدې سړی و په ډيرو غزاګانو کښې يې دجناب هډۍ صاحپ سره برخه اخستی ده.»

(دهډې آخوندزاده مولنا نجم الدين) ليکنه: سر محقق عپد الله بختانی خدمتګار. دغه کتاب په ۱۳۸۷ (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنه)

(۲) دننګر هار د سره رود د ولسوالی دچهارباغ حضرت محمد سعيد سعيدی مجددي عليه الرحمه دحضرت صاحب عطاء معصوم مجددي زوی دی. په کال ۱۳۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هجري شمسي کښې په چهارباغ صفا کښې زیږیدلی او دسنبلی په شپږمه کال ۱۳۷۲ هجري شمسي د لوی اختر دمیاشتې په ۱۹ مه دخوږ یاښیو په اګام کښې حق ته رسیدلی. هغه مرحوم چې دمولانا نجم الدین آخوندزاده یو نژدې ملګری، دوست، مرید او خلیفه یا مأذون وو د نجم الدین د آخونزاده صاحب د وفات نیټه په خپله هغه مرثیه کښې چې (در مرثیه غوث زمان قطب دوران قدوۀ سالکان پیشوای پیر وجوان کاملم مرشد محبوب دلم اعنی صاحب هډه رحمة الله علیه) په نامه یادیږي، دنجم الدین آخند زاده صاحب د وفات نیټه: (دچهار شنبې شبه د ۱۳۲۰ هجري قمري کال د روژی دمیاشتې ۲۱ مه معرفي کړې ده.)

مرحوم حضرت صاحب محمد سعید د په خپلې مرثیه کښې پدې هکله لیکي:

چـــونکه سردار بشر رفت ازاین دار فنا
صبر از رفتن خـــوبان جهان مـــی بینم
صبر تلخ است ولیکن ثمرش شیرین است
مژدهء نیک به صابر زسبحان مـــی بینم
ګر ازاین دار فنا جـــان به سلامت ببرم
سابقون را همه ای غمـــزدګان می بینم
شپ چهارشنبه شنو تو ز وفـات صاحب
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
سنۀ الف وهم سه صد وعشرین بـه یقین
بیست ویکم ز مه و شهر رمضان می بینم
چـــونکه خوبان هم رفتند سعیدی ز جهان
شو مجرد کـــه ترا نیز روان مې بینم

در مرثیه ای که در فوق تقدیم ګردیده، با قید (یقین) مصرع تاریخ (سنۀ الف و هم سه صد و عشرین (۱۳۲۰ به یقین) معرفي شده است.
(مأخذ: دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار دهډی اخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه صفحه ۱۳۱ او ۱۳۲) دچاپ کال ۱۳۸٦ (۲۰۰۷ م) ټولنه لخوا - جرمنی) په پیښاور کښې چاپ شوې.)

(۳) محترم سلطان عزیز دمرحوم آخوند زاده صحا ب د نوم په هکله داسې لیکي :

دمرحوم آخونذزاده صاحب نوم (نجم الدین) او اصلي مسکن ئې د افغانسان شلګر دی. ولې دوی په ننګرهار او صوات او دپښتونستان په نورو ځینو کښې په (کابل) ملا شهرت درلود او دوی په خټه کاکړ او په کاکړو کښې (ابک زائی) او په ابک زایو کښې (اخونزاده خیل) حسابیږي دغه کورنی او س هم په شلګر کښر په اخونزاده خیلو سره خورا مشهوره ده دهمدې کبله دوی ته داخونزاده لقب هم ور په برخه شوی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ ته دمرحوم اخونزاده صاحب نژدې خپلوان پوره معلوم ندي مګر دومره خبر یو چه ، د دوی مبارک والد محمد حسن آخونزاده نومیده خو افواهی مو اوریدلی دي چه دوی نژدې خپلوان ډیر نه در لودل.

(مأخذ: دننګر هار ورځپاڼه: ٤٩ مه ګڼه د١٣٣٩ دثور ٣١ نیټه)

(٤) جناب نجم الدین آخوندزاده صاحب د قادرید طریقې شیخ او د تصوف په څلورو مشهورو طریقو (قادریه ، نقشبندیه ، چشتیه ، سهروردیه) کې مرشد او پیر و. او په سلګونه مأذونان ئې درلودل.

آخوند زاده صاحب دقادریی دطریقې نه علاوه په دغه نورو طریقو کې هم اذن ورکاوه.

(٥) ـ دهغې صاحب مشهور مأذونان :

یادونه:

مأذونان یا خلیفه هغه چاته وایي چه پیر ورته دمرید نیولو اجازه ورکړې وي.

دآخوند زاده صاحب ځینی مأذونان هم دې درجې ته رسیدلي ؤ چې هغوی هم ځانته مأذونان ټاکلي وو.

محترم راز محمد دغبرګولي دمیاشتې په (٣ او ٤ نیټه) کال ١٣٣٩ لېږدیز - لمریز د ننګرهار دورځپاڼې په (٥٢ او ٥٣) ګڼې کښې د نجم الدین آخند زاده مشهور مأذونان په لاندې ډول معرفي کړي:

اول : میا قمر الدین:

میا قمر الدین صاحب په اصل کښې دپېښور د اچینی ؤ او بیا د هغه ځای څنې راغی او دلته دننګرهار د روداتو په بړو کښې هستوګنه درلوده. وائي چه ډیر ښه عالم او ښه قلم خاوند ؤ دتدریس او تألیف سره ئې ډیر شوق لرلو چه دده تر اوسه قلمي ځیني چاپي آثار شته دي.

دوم : د بُتخاک حضرت صاحب:

دبُت خاک حضرت صاحب چه دده مبارک نوم عبد الشکور او دزیاتی تقوا خاوند او ښه عالم او مجاهد هم ؤ . د چکنور ملا صاحب (محترم امیر محمد دمرحوم اخترمحمد زوی دننګر هار دمومند دری اوسیدونکی په کال ١٢٦٠ هجری قمری زیږیدلی او پا کال ١٣٥٠ هجری قمری د ٩٠ کالو په عمر دمارسینګی په منطقه کشی وفات شوی) چې یو لوی مجاهد شخص و دبتخاک حضرت ځینی ماذون شوی ؤ.

همدارنګه جناب میر صاحب جان پادشاه دسلام پور او استاد صاحب چه اصلی نوم یې جان پادشاه دسلام شور او استاد صاحب چه اصلي نوم یې پاینده محمد ؤ دهمدی بتخاک حضرت صاحب ماذون او خپله د اخونزاده صاحب ډیر ګران مریدان وو چه استاذ صاحب ئې دخپلی کتابخانې متصرف ګرځولی او میر صاحب جان پادشاه صاحب ئې څرنګه چه یو کره او نامتو مجاهد او خانداني سړی و له همدې امله ئی دلنګر انتظام همده ته ور پلاس کړی و.

(مورخین لیکی : دلنګر انتظام مرحوم مولانا نجم الدین اخندزاده په خپل ژوند کښې دکنړ میر صاحب جان پاچا صاحب ته چه په شیخ پاچا سره مشهور و ورپلاس

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی و چه دمرحوم اخندزاده دوفات نه وروسته هم دده دوصیت سره سم دهمدی پاچا صاحب پلاس کښېږ و او وروسته بیا دده څوی مرحوم سید عباس پاچا صاحب ئې انتظام کاوه.)

دریم: صوفی عالم گل صاحب :

صوفی عالم گل صاحب یو د هغه ماذونانو څخه وچی اخونزاده صاحب په (پهلون) سره لقب ورکړی او دصاحب سره ئې په غزاګانو کښې اشتراک کړای و او دښه شجاعت او میړانې څښتن و . دترنګزو حاجي صاحب چه فضل واحد نومیده چه هغه یو ډیر عابد او ستر مجاهد وه. د همدې صوفي عالم ګل صاحب ځینې مأذون شوي و .

څلورم دسر کاڼو میا صاحب:

میا صاحب چه دده نوم سید اکبر شاه او په اصل دکامې و او بیا ئې په سر کاڼو کښې هستو ګنه در لوده، چه د پوره فضل او فیض خاوند و .

پنځم: حضرت شاه :

مرحوم حضرت شاه په لغمان کښې هستوګنه لرله ، او سید او با تقوا شخصیت و .

سید شمس الدین مجروح ، دقبایلو مستقل رئیس د همدغه مبارک څوی دی .

شپږم: محمد سعید جان (مجددي)

مرحوم محمد سعید جان (مجددي) د چهارباغ صفا نه دی. دی حاجي، او قاري او ښه مبلغ هم و.

اوم: احمد خان آخونزاده صاحب:

احمد خان آخونزاده صاحب چه په دولت زائی ملا صاحب سره شهرت لري ښه کره عالم او د صاحب دتحصیل د دورې اکثراً ملګري و .

اتم: دکو هاټ ملا محمد یاسین :

دکوهاټ ملا محمد یاسین صاحب دکو هاټ په علاقه کښې لوی عالم او مدام به ئې د درس او تدریس وظیفه اجرا کوله .

نهم: د حصارک میا صاحب :

په خوږ یانو کښې دحصارک میا صاحب چه نوم ئې عبد الرحیم ؤ .

لسم: ملا محمد حسین :

دلغمان په سنګر کښې ملا محمد حسین صاحب چه په قوم ساپی او دپړوائي شیخ صاحب باندې مشهور ؤ. دی ښه ذاکر او زاهد شخصیت ؤ . دځینو خلکو په روایت سره دا ملي ملا مسلم صاحب دی.

دنجم الدین آخونزاده صاحب د مأذونانو څنې دغه دولس تنه مشهور وو او نور هم شته لکه چه په کوه صافی کښې ملا مسعود صاحب او په ممله کښې امام حاجي صاحب او داسی نور .

مأخذ : دهډې آخوندزاده مولانا نجم الدین له کتاب نه، صفحه (٤٤ او ٤٥) د چاپ کال ١٣٨٦ (٢٠٠٧ م) دمحترم سر محقق عبد الله خدمتګار لیکنه.

هـــډه :

(c) ketabton.com: The Digital Library

هډه چه یو وخت (بتکده) وه دغازي مولانا نجم الدین آخونزاده عرفاني او رو حاني شخصیت په برکت دغه (بتکده) داسلام دمقدس دین په یو عالي فرهنګي مرکز باندي مبدله شوه . چی یو دهغې د نمونه څخه د(النجم) فرهنګي جریده چې دخدای بخښلي (سیعد افغاني) لخوا نیم قرن وړاندي په کال ۱۳۳۷ هجري شمسي کښې په دغه مدرسه کښې په خپل نشراتو پیل وکړ.

***

له هډې آخونزاده صاحب سره
دتحفة العاشقین او مکتوبات ارتباط

لیکنه : محمد نبي تدبیر

۱- ملا نجم الدین آخونزاده یا د هډې ملا صاحب یو داسې ګڼ اړخیزه شخصیت ؤ چې علمي او عملي کمالونه دواړه پکې را غونډ شوي وو. ده دیو عالم په توګه بشپړې دیني زده کړې وې ، دیو سالک او عارف په توګه یې دنفس دتزکیې او تصفیې له پاره څیلیې ایستلې او لوړې ګاللې وې، دیوه مجاهد په توګه یې په ټول افغانستان کې د عارفانو او عالمانو یو داسې روڼ لښکر ایجاد کړای، چې انګریزي ښکیلاک ته یې د ډیورنډ د کرښی دواړه غاړې د اور په سره تبی بدلې کړې وې، له بلې خوا یې دعلم او سلوک د تعمیم له پاره په خپله هم تألیفات کول او خپل مریدان او شاګردان یې هم هڅول چې تألیفات وکړی، آثار ولیکی او ګڼور آثار خطاطي کړئ، تکثیر یې کړئ او یو بل ته سوغات کړئ .

مونږ په دې لیکنه کې په دوو هغو آثارو تکیه کوو چې یو د ده مرید په پښتو نظم لیکلي او بل دري نثر دی چې ده پخپله له یوې نسخې نه را نقل کړي او تکثیر کړي یې دي، دا دواړه کتابونه نوي تر لاسه شوي او د دې سمینار په ویاړ یې د تاسو درنو پوهانو په مخه کې ږدم.

لومړی کتاب تحفة العاشقین نومیږي چې دده یوه مخلص مرید ملا عبد الوهاب نظم کړی دی. ملا عبد الو هاب د سید احمد زوی او د کابل د پغمان د زرشاخ دکلي او سیدونکي، دا کتاب دسلوک او عر فان دمقامونو او د حقیقي مینې د رمزونو او رازونو په باب لیکل شوی. لمړی ټوک یې سل مخونه او دوهم ټوک یې ۱۴۶ مخونه لري، چې دواړه په یوه ټوک کې کنډل شوي دي او دبیتونو شمیر یې درې زره شپږ سوه بیتونو ته رسیږي.

ملا عبد الوهاب په خپل کتاب کې تر حمد او نعمت وروسته دسلوک ، دخپل پیر او دخپل کتاب د محتویات په باب لیکي :

راشه پوه شه ای طالبه که مطلوب یې
په ربښتیا که ته محب دخپل محبوب یې
دسلوک لاره ده هر ګوره ډیره ګرانه
ولې خدای دې بر طالب کاندي آسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر طالب چې په ریښتیا طلب دیار که
په ملوینو[1] کې به تل صفت دیار که
ذکر او فکر یې همیش وي له محبوبه
یو ساعت کې خالي نه وي له مطلوبه
په هردم ، په هر قدم ، په هر ساعت
دسلوک په لار ه یون که په فکرت
ولی بویه چې کامل پیروي فرزنده
راه بلدوي کامل پیر په زړه خورسنده
مقامات ورته معلوم و زما دله
په سلوګ کی به غلط نه شي هیڅکله
او که نه چې دغه پیر نه وي ماذونه
داپیر نه دی خبر شه په دا مضمونه
که خواجه ، صاحب زاده او یا مولاوي
که سید، آخونزاده کاریې په غلاوي
دوی له شرعی مخالف کاندي کارونه
په فریب سره یې رد کړه عالمونه
کل عالم وته معلوم دی له کتابه
دابیان دور او دراز دی ای احبابه
ما عبد الوهاب منګول دی لګولې
دهډې پاک اسم یې مسمې په نجم الدین دی
کامل پیر دی د هر چا په دا یقین دی

په کتاب کې دسلوک مقامونه، ذمیمه افعال، حمیده افعال، الله ته قُربَت، دمرید شرطونه، دانساني نفس ډولونه، د روح او دقلب حقیقت، دقلب رڼا او تیاره، دپیر د تلقین لومړی مقام، کامل پیر، غوٍ او قطب، د توحید علم ، ناقص پیر او ناقص مرید، صادق مرید، صدق او اخلاص، دکامل پیر ارشد او نور .

خو په ټول کتاب کې دبحثونو په ترڅ کې دخپل پیر دهډې ملاصاحب نوم اخلي چې ځو نمونې یې دادي :

رارسیږه دهډې پیره کامله
نن مې فکر نه چلیږي یم بیدله
نن مې فکر نه جلیږي یم په غم کې
تل بهږیږم دواړه سترګې مې په غم کې
تل ژړیږم دواړه سترګی مې په نم کې
بل ځای وایي:
دهډې غوث مدت کړه دا زمان
چې له شره د شیطان شم په امان
همدراز وایي :

[1]) شپه او ورځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاس مې نیسه د هدې پیره کامله
ثنا خوان شم دخپل خدای لکه بلبه
یا :
لاس مې نیسه دهډې کامله پیره
دګناهو بار مې دروند دی یم دلګیره
یا :
لویه خدایه دهډې صاحب مغفور کړی
په خپل در کې یې قبول او هم مقبول کړی

کتاب دموضوع له اړخه په تحقیقي بڼه لیکل شوی او د سلوک او عرفان ګڼ کتابونه یې ورته کتلي دي او داښیي چې لیکوال یې ښه مطالعه لري ، دی دخپل کتاب اخځونه پر خپل – خپل ځای ښیي اوپه سر کې لیکلي :

خدایه ته مې داتصنیف کړی منوره
چې بیان دمحبت وي سراسره
کل بیان مې محبت دپاک مولا که
په تحفة العاشقین مې مسمی که
هر سړی چې محبت کاندي له خدایه
دې کتاب ته دې نظر کاندي نیکریه
هر مقصد به حاصل شي که خدای کاندې
که په صدق دی عاشقوي په خدای باندې
داکتاب بیان دعشق حقیقي دی
دمجاز عاشقي کل واړه فاني دی

دده په کتاب کې د ده د کتاب مهم اخځونه داسې راغلي:

« ما ورید » دتفاسیرو یو راوی دی
چې دعلم مرتبه کې دیر عالي دی
روایت دی د اله ده نه زما روره
چی ورید رګ متصل په زړه دی ګوره
او په « بحر الحقایق » کې دا رنګ دینه
حقیقت د قُربت دا رنګ دی مینه
په کتاب « کشف الاسرار » کې روایت دی
چې راوی روایت کړی له آیت دی
په « عوارف المعارف » کتاب کې یاره
له معاذه روایت دی بر خورداره
پاک الله داسې ویلي په« قرآن » کې
صداقت په باب دی ذکر په « قرآن » کې

همداسې نور کتابونه دکتاب په لومړی برخه کې دسلوک، طریقت او عرفان فکري او ایډیا لوژیکه برخه ده او په دوهم ټوک کې یې د عارفانو ، سالکانو او عاشقانو کیسې نظم کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب مثنوی د وولس سیلابي ده، شعر یې ځای پر ځای خامی لري، ډیر داسې بیتونه لري چې قافیې ته پکې پاملرنه نه ده شوي لکه:

داکتاب مې مختصر که که پوهیږی
هزار پند دی په هر بیت کې که پوهیږي
په دا رنګ به شیطان وایي هر انسان ته
بعث نشته وکړه سمیع دکلام ته

همدا راز پر مثنوي سر بیره څو غزلې هم ویلي خو ډیرې کمزورې او نیم بندې دي لکه:

هر عاشق چې خود نمای دی عاشق نه دی
چې په عشق کې وي خود رایه عاشق نه دی

په هر حال دتحفة العاشقین کتاب له یو خوا دپښتو ژبې یو نوی تر لاسه شوی کتاب دی او بلی خوا دنجم الدین اخوند زاده یا په بل عبارت دهډې د پیر دیوه مرید تألیف دی چې د پیر او دده د مریدانو د تألیف او تصنیف او دخپلې طریقي او سلوک له خپرولو سره دمینې څرګندویې او ښکارندویې کوي .

دغه تحفة العاشقین دښاغلي استاد حبیب اللّه رفیع په ځاني کتابتون کی دی چې د لورینې څخه یې په ځانګړې توګه مننه کوم.

۲- مکتوبات :

یوه اونۍ وړاندې پیښور ته دپښتو عالمي، ادبي کنوینش ته تللی وم، دپیښور اسلامیه کالج د کتابتون مرستیال حاجي سراج الدین صیب چې د ډیرې مودې ملګری مې و ، لیدوته یې ورغلم، پوره درې کاله مې نه ولیدلی. د اسلامیه کالج په دغه کتابتون کې یو افغان عالم مولانا منیب صیب هم تر سترګي مه شي وروسته کله چې پوه شو چې زه د افغانستان نه ورغلې وم بې له کومې مقدمې را ته دهغه کتاب په اړه چې د ده په لاس کې و وویل :

دا دنجم الدین اخونزاده صیب په خپل لاس لیکل شوي قلمي نسخه ده. خدای شته چې ددې خبرې په اوریدو له یوې خوا خوشاله شوم ما ویل څه خو د ځیرنغونډې دلیکنې له پاره یوبل مأخذ هم پیدا شو خو له بلی خوا مې زړه درزیدو، ما ویل چی مولانا صیب به د مقالې د مأخذ له پاره کتاب را باندې ولوروي او کنه خو زړه مې غټ کړ او ورته مې وویل:

په همدې ورځو کې په ننګرهار کې د افغانستان داطلاعاتو او کلتور او ګرځندوی وزارت له خوا د نجم الدین آخونزاده (رح) په اړه ځیړنغونډه ده او دا قلمي نسخه زما د موضوع سره ډیر تړاو لري، که خوښه دې وي زه به ستا ددې کتاب نه یوه کاپي واخلم ، حاجي صیب سراج الدین هم یو څه سپارښتنه پرې وکړه، د مولانا صیب منیب دې کور ودان وي د کتاب کاپي را کړه . چی اوس مې په لاس کې ده.

نو پدې هکله د حاجي صیب سراج الدین او مولانا منیب صیب نه په مننه اوس راځو همدې کتاب ته چې په یوبل ډول له نجم الدین اخونزاده (رح) سره تړاو لري:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داد هغه وخت ديوه لوی عالم ملا عبد الرحمان « خان ملا » چې د ملا سعيد خان ملا خان زوی دی د ديني او عر فاني دري او عربي ليکونو ټولګه ده چې نجم الدين آخونزاده په خپل خط رانقل کړې او خوندي کړې چې د علم او سلوک د تعميم په لاره کې دده هڅې او ور سره دده د لاس خط رارسوي .

په کتاب کې پنځه پنځوس مکتوبونه خوندي دي چې بيلا بيلو کسانو ته ليږل شوي او بيلا بيل علمي ، ديني ، عرفاني او سياسي مطالب لري، لومړی ليک د مولانا عبد الغفور سوات صاحب په نامه دی چې د ملا نجم الدين پير دی او دليکونو ليکونکی هم زيات عقيدت او ارادت ورته لري چې د حجت قويه په نامه خپل يو اثر ورته ليري.

يو بل ليک يې دبيت الله شريف د نبوي جومات خطيب په نامه دی، چې د صاحبزاده عبدالحی سپارښت يې چې حج ته تليی، ورته کړی دی. يو بل ليک يې د امير دوست محمد خان په نامه دی چې توصيه يې ورته کړې چې رعيت ته په برابر نظر وګوري او قوي پر کمزوري لوړ ونه ګڼې. يو بل ليک هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې ده ته يې دروغتيا دوعا پکې کړې ده. يو بل ليک د سرادر زکريا خان په نامه دی چې د حال پو ښتنه يې پکې کړې ده، يوبل ليک دسيد عظيم شاه کند هاري په نامه دی چې د عرفان او سلوک لار ورته روښانوي.

ددې رسالې يو بل ليک د مؤلف د زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې د تقوی او دينداری لارښوونه ورته کوي . دکتاب دوه دېرشم ليک د ملا مير حسين بازارکی په څواب کې دی.

د کتاب څلور ديرشم ليک د وزير اعظم په نامه دی چې نوم يې نشته خو کيدای شي چې دا به د امير شير علي خان د صدراعظم سيد نور محمدشاه په نا مه وي چې د ده خدمتونه يې ستايلي ، خپل ملاتړ يې ورسره اعلان کړی او د پر مختک دوعاګانې ورته کړی دي. پنځه ديرشم ليک بيا هم د امير دوست محمد خان په نامه دی چې د پاچاهی مبارکي يې ور کړې او دخلکو د خدمت او د دين دساتنی بلنه يې ور کړې ده .

اووه ديرشم ليک د ملا مشک عالم آخونزاده په نامه دی چی د ده دينی جهد يې ستايلی دی. د کتاب اته ديرشم ليک د ملا محمد علم آخوند کند هاري کاکړي په نامه دی چی د صو فيانو د اقوالو د اختلاف په اړه يې ورته کښلی دی. نه ديرشم ليک يې بيا هم دخپل زوی ملا سعد الدين په نامه دی چې دوعايې ورته کړې او انساني کمالاتو ته يې را بللی دی.

څلويښتم ليک يې دسوات صاحب په مړينه يوه تعزيت نامه ده او د هغوی دلوړ شخصيت ستاينه يې پکې کړې ده.

دوه څلويښتم ليک د شيخ ميا تبرک الله دليک په څواب کې دی چې له دوی نه يې د دوی د « رد وهابيه » په نامه کتاب چې د امير شير علی خان په وخت کې چاپ شوی و، غوښتي چې ده ورليږلی دی.

دري څلويښتم ليک د صوفي عبد الرسول درانی اسحاقزي په نامه دي او د بيوزلانو مرستي او لاسنيوی ته يې رابولي. پنځه څلويښتم مکتوب د ميا عمر جان د ليک په څواب کې دی. په شپږ څلويښتم مکتوب کی يې سردار محمد حسن خان او سردار

(c) ketabton.com: The Digital Library

شیر یندل خان ته د دوی دپلر د مړینی تسلي ورکړی او دوعایې ورته کړي ده ، اوڅلویښتم لیک دسوات صاحب دزوی په نامه دی چې د حالاتو په بدلون یې تشویش ښودلی او لارښوونه یې ورته کړې چې د پلار لاره ونیسي او پر مخ ولاړ شي .
اته څلو یښتم لیک د حاجي ملا محمد اکبر په نامه دی چې د ظاهري او باطني

یاددونه :
دغه مقاله په کال (۱۳۸۳ لمریز) کې د اروانباد نجم الدین آخونزاده څیړنغونده کې لوستل شوې.

ملا نجم الدین آخونزاده
د« سعید افغانی » په لیکونو کې

ګـرانـو لوستونکو :
خدایبخښلی دکتور مولوی محمد سعید « سعید افغانی » دخپل کتاب کې چی « زما ژوند» تر عنوان لاندې لیکلی وه او په کال (۱۳۶۵) هجری کې خپور شوای، دمصلح او مجاهد ملا نجم الدین آخونزاده صاحب په هکله داسې لیکي:
زه دخپل پلار (۱) سره څو واری « هډی » ته د مرحوم ملا نجم الدین آخونزاده صاحب زیارت ته تـلـی یم او اکثر به زما پلار د روژې د مبارکی میاشتې په اولو ورځوکښې د قرآن کریم ختـم د نجم الدین آخند زاده په جامع جومات کی د زیارت تر څنګه کوه او هلته به د روژی د میاشتو په تراویحو کښې درې شپو کې ټول قرآن کریم ختم او لوستل کیده.
دی ختم ته دمشرقی، ننګرهار حتی د سرحداتو ډیـر خلک را ټولیدل. هلته په هغو شپو کی تود لنګر د هغه ځای د شیخانو د اسلام پور د پاچایانو په مشری چلیده. په دی لنګر کې زرهاؤ خلکو ته ډوډی ورکوله کیدله، ډیر مالونه حلا لیدل او زیاتی وریجی او ډوډی پخیدلې.
دی لنګر ته د روژې په اولو شپو کې زیات خیراتونه او مرستی رسیدلی. مرحوم نجم الدین آخونزاده صاحب د وخت پوه عالم او سالک ؤ. دی د صوات مرحوم ملا غفور آخونزاده مرید ؤ. دی د قادری په طریقی کې پـیر او مرشد ګرځیدلی او په زرهاؤ مریدان او په سلها ؤ مأذونان ئي در لودل. د نجم الدین آخند زاده صاحب مأذونان په ټول افغانستان کې د پوره شهرت خاوندان ؤ.
نجم الدین آخونزاده صاحب لوی مجاهد ؤ او د انګلیسانو په مقابل کې ئی د امیر عبد الرحمن په وخت کې زیاتی مشهورې غزاګانې کړې دي.
دی د امیر عبد الرحمن په عصر کې دمهمندو د قام په « جروبی » علاقې کې اوسیده او بې د امیر د اجازې څخه د انګلیسانو په مقابل کې ئې جهاد کولو تر داسې اندازې دده جهاد قوت موندلی ؤ چی انګلیسانو امیر عبد الرحمن خان ته یو لیک واستوه چې په هغه کې دری لاندی مطالب درج ؤ.
۱- ملا نجم الدین د سرحد څخه لرې کړه ځکه دی زمونږ په مقابل کې د جهاد پارونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- ځرخي سپه سالار چې په کنړ کې دی هغه د مجاهدینو سره مرسته کوي نو هغه له دې ځای ځخه وغواړه او بل چیرې ئې واستوه .

۳- دافغانستان او دسرحد دخلکو سره تک او راتګ بند کړه.

امیر عبد الرحمن خان د انګلیسانو په ځواب کې داسی ولیکل:

۱- نجم الدین آخونزاده صاحب زما په واک نه دی. هغه د مهمندو په آزاده سـیمه کې او سیري او په خپل سر د تاسو په مقابل جګړی تنظیموي. زه په خپله هم د هغه د زیات شهرت او اعتبار ځخه ډاریږم. دی دلته په افغانستان کې زیات مریدان او مخلصان لري او خلک په ده باندی د ولایت دومره قوی عقیده لري چې که دوی چیرې پس له محمد صلی الله علیه وسلم په چا باندی د رسالت عقیده منله نو به په دې باندې به ئې دپیغمبری ایمان راوړی وي نو ښه داده چې د افغانستان ځخه بیرون وی.

۲- زه حاضریم چې ځرخي سپه سالار دستاسې دلیکنې په اساس دکنړونو ځخه بدل کړم خو په دې شرط که چیری هلته د تاسو په ضد وضعه زیاته ورانه شوله مسؤلیت به ئې زما په ذمه نه وي ځکه چې زما به فکر د ځرخی سپه سالار وجود هلته چې پوه او مدبر شخصیت دی دستاسو په ګټه دی.

۳- لطفاً موضوعات لږ دقیق وځیړي هغه داچې دافغانستان او سرحدي خلکو تر مینځ پولې ارتې او دوی تر مینځه د وروری روابط نه شکیدونکی علایق دي چې هیچا ته دا امکان نه میلاویږی چی ددوی تر مېنځه تګ او راتګ بند کړی. او که ځوک دی کار ته اقدام وکړی ؤ به ئی نشی کړی - ځکه ورور د ورور ځخه جداکول او خپل او دخپلوان ځخه بندول آسان کار نه دی او هغه هم بیا په داسی ارته سیمه اوبیدیا کې.

وائي: د امیر عبدالرحمن خان په یاداشتونو کې راغلي دي چې ده په پټه د مرحوم نجم الدین آخندزاده صاحب سره رابطه درلوده او په مخفي ډول ئې خلک د انګلیسانو په مقابل کې پارول خو په ظاهر کې د انګلیسانو سره د عدم تعرض متعهد ؤ.

(۱) مولوی عبد المجید د مولانا سید امیر زوی په قوم صافی د لغمان د ولایت دعمرزیو په قریی کې د خیر آباد د کلي او سیدونکی دی.

دی دخپل دوخت لوی مجاهد ؤ او د افغانستان د استقلال او آزادی په جهاد کې یې پوره مؤثره برخه درلوده او دخپلو قومی ځوانانو، مشرانو، شاګردانو او پیروانو سره د انګلیسانو په مقابل کی دډکی، تورخم، او ناقی په سیمو کی جنګیدلی دی.

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

د «النجم» د قلمي جريدې د ادبي فعاليتونو يوه بيلګه

درنو لوستونکو!

د هډې نجم المدارس د ننګرهار ولايت په جنوب کې د نجم الدين آخـونزاده د زيارت تر څنګ موقعت لري. دا مدرسه د وخت دوو مشهورو مدرسو څخه وه چې ډيرديني علماء ترې فارغ شوي دي او د نجم الدين آخونزاده چې په هډه مشهور وه په نوم ياده شوې ده.

په کال (۱۳۲۸ هجری ش) کی مولانا محمد سعيد «سعيد افغاني » فعال، مخکښ ، اجتماعی شخصيت او دينی عالم، ددی دارالعلوم يانجم المدارس په مدرسه کې لمړی د استاد او بيا د مدير په توګه وګمارل شو.

سعيد افغاني ددې مدرسې د مديريت تر څنګ پـه علمي، ديني، سياسي او فرهنګي برخو کې د خلکو د اذهانو د روښانولو په مقصد او موخه ډيرې هلې ځلې کړي دي چې د«النجم »دقلمي اونيزه ديوالي پاڼه يا جريده دهغه وخت د امکاناتو او محدوديتونه سره سره د يادولو وړ ده.

ددې جريدې چلونکی مولانا محمد سعيد«سعيد افغاني» د نجم المدارس مدير او مرستيال يې په هغه وخت کې د دولسم ټولګې ممتاز او با استعداده شاګرد چې دښکلي املا، انشاء او حسن خط خاوند وه ښاغلی حضرت خـان و چې د جريدې د تخنيکــي جـوړښت تر څنګ د مضامينو د انتخاب او ليکلولو کار يې د مـولانا سعيد افغاني تــر مديريت او رهنمايي لاندې پر مخ بيوه.

دا جريده دډيزاين او محتوا له نقطه نظره ډيره پـه زړه پورې وه او د شاګردانو، استادانو او نورو مينه والو د پوره پاملرنې او تو جه وړ ګرځيدلې وه.

غواړم دبيلګې په توګه دښاغلي صديق الله د« مبارک شه» تر سر ليک يوښکلی شعرچې د« النجم»

د جريدې په څلورمه ګنه کې په ۱۳۳۷ هـ ش کال د عقرب په ۲۱ نيټه چې د دغه جريدې يا اونيزې فرهنګي لاسته راوړنو په اړه يې ليکلی او نشر ته سپارل شوی وه ستاسو پام راوګرزوم•

مبارک شه

دغــه عــزم او دا کــار شـه مبارک
د« النجم » دا اخبـار شــه مبــارک
چې غفلت ځينې راويښ قام او ټبرکا
دا خـــدمت او داکــردار شه مبارک

چې غرض يې داسلام لاره ښودل وي
يــو قــدم پدغــه لار شه مبارک
د افکارو د روزنې درس به راکړي
هر يو درس يې په بار بار شه مبارک

(c) ketabton.com: The Digital Library

پــرګنو ته بــه د علم رڼــا ورکړي
دا رڼــا او دا انـــوار شه مبــارک
د ادب او اجتماع لار کـې قدم دی
دا اقـــدام او دا رفتار شه مبادک
سعادت چې دخپل قام اوطن غواړي
د« سعيد » دغــه افکار شه مبارک
د« صديق » دعاقبوله کړې ای خدايه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک
چهارشنبه د ۱۳۳۷ هـ ش کال دلړم ۲۱ نيټه
دهډې نجم المدارس

يادداشت:
د يادولو وړ بولم چې هغه وخت چې د النجم جريده نشريدله تر اوسه د پښتو املاء او انشاء بعضی د ليکلو ډول او جزيي قواعد بدل شوي خو ما د امانت داري لپاره د هغه وخت ټول مطالب په هماغه رسم الخط ثابت پريښي.

د کتاب ځانګړتياوې: مولانا نجم الدين آخند زاده د « النجم » په هنداره کښې

ليکنه اوټولونه: امين الدين « سعيدي - سعيد افغاني »
دافغان اســتراتيژيکو څـيړنيزمرکز او د حق دلارې کلتوري ټولنې مسؤل مدير– جرمني

پته :
saidafghani@hotmail.com برېښنا ليک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځوريز برخه

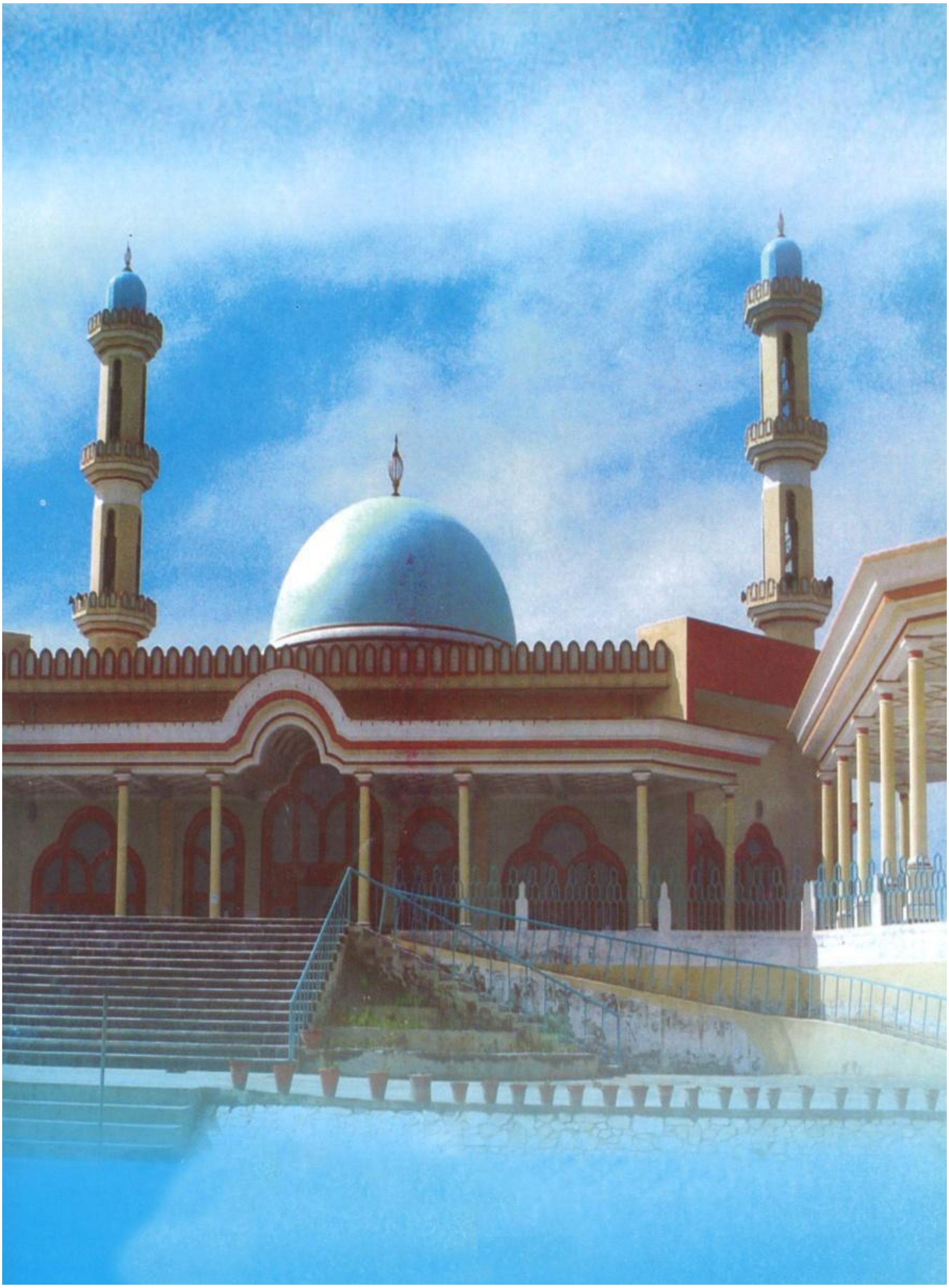

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلوونکی «سعید افغانی» دنجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دولسم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

اوه ورځنی پاڼه
پې د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بیني او
اجتماعی، دینی، تربیوی خبرونی کوی»
«مسلمان»
پوره مسلمان هغه دی چه د ژبې او د لاس
د ضرر نه ئې مسلمان ساتلی وی «حدیث»

ګڼه (۱) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د میزان (۳۰) (۱) کال

«مرام» «سعید افغانی»

دالله په نوم شروع ده چه رحمن او رحیم دی . د کامل صفت وړ الله پاک دی چه د ټول مخلوق مربی د جزاء او د حساب د ورځی مالک دی تو خلکه وایو چه یوازې تا له عبادت کوو او تنها تا نه معاونت غواړو تموږ ته سمه لیاره وښیه د هغو خلکو لیاره چه پیرزوینه دی پری کړی نه د هغو لیاره چه ستا د غضب لاندی راغلی او نه د هغو کسانو لیاره چه بې لاری روان دی آمین

وصلی الله علی محمد و آله و صحبه و سلم اما بعد

د خلکو خدمت تربیه او پوه کول دی که خلک پوه شی هرڅه کیږی د پوهو او هم مسئولیت دردی چه په ژبه او قلم سره د خلکو د پوه کولو خدمت په پوره پاک نیت ترسره کړی . د نجم المدارس مدرسه چه د مرحوم نجم الدین اخندزاده روحانی ستر مجاهد ترڅنګه ده مرحوم غازی اعلحضرت محمد نادرشاه شهید جوړه کړی . د غه مدرسه د ده د صالح ځوی اعلحضرت المتوکل علی الله محمد ظاهرشاه په روښانه دوره کښی د غه رشد ته رسیدلی چه د ژبی او قلم په ذریعه د خلکو خیر او فلاح د پاره خپله تبلیغی وظیفه سرته ورسوی . هم د وطن په منابرو او مجالسو په اخبا رونو او مجلو علی الخصوص د ننګرهار په ورځ پاڼه کښی د مدرسی د منسو بینو تبلیغی خدمت هغه دی چه لیدل کیږی په همدغه اساس اوس د «النجم» د اخبار اراده سره د ټولو مشکلاتو منځ ته راغله دا اخبار به یوازې د مدرسی په ګذارشاتو اجتماعی ، او دینی، تربیوی ، مسائلو متعلق خبرونی کوی او س به سم دستی په اوه ورځو کښی یو ځل د چارشنبې په ورځ بې د رخصتی ورځو قلمی څو نسخی د مدرسی د پاره نشریږی امید دی چه آینده به د وسائلو د تکیل په صورت د عامو خلکو د استفا دی نه هم صرفه او ددی ... تی موږ به د غه کار کښی د امید وار دی هغه چا سره لرو څو مره چه موږ نه د کار او خدمت اراده او ارزو لری هم د ضرورت په اندازه شته دی

«خبرونه»

په نجم المدارس کښی د مدرسی د علماؤ له خوا د پاکستان د حکومت او ضاعو باندی چه په هغه ملک کښی ئې نظامی حکومت روان کړی د وزیرانو او مشرانو بند یانول او د خلکو په اختناقولو بحث دی تاسف او د خورشینی اظهار وشو . د او ضعیت ئې د دنیا د امن او ... باتو موجب د پاکستان د مسلمانو خلکو د پاره ئې د کوم بل ځای په تحریک حا دثه و بلله .

«سره میاشت»

موږ خلکو ته د سری میاشتی د مؤسسی تقویه د اسلامی لیار ښوونی په مطابق معرفی کوو امید لرو چه د نجم ز بلو د پاره به د غه مؤسسه د معاونت لاس ورکړی

«د معلم د ورځی په متعلق»

په نجم المدارس کښی د پوهنی د وزارت د غه اقدام ته ښه هر کلی وشو وویل شول چه د معلم د اهمیت او قدردانی په وجه به د افغانستان د آینده نسل تربیه نوره هم قوی شی.

«نوی پروګرام»

سږ کال په نجم المدارس کښی نوی درسی پروګرام عملی شو د دغه پروګرام په مطابق شرعی علو ویل کیږی او حیاتی مضامین

(c) ketabton.com: The Digital Library

« هیله » بناغلی «حضرتخان»

زه ددی اخبار په متعلق دقا درتوا نا ذرت نه هیله لرم چه دخلکو او دجامعی دفائدی اودرئیی سعادت له پاره ئی وسیله وګرځوی مونږ دمدرسی منسو بینو دپاره خومره چه دی پانی سره په زړونو کښی علاقه او محبت اودلچسپی لرک هغومره دخدمت توفیق هم غواړو . دلوستونکو شوق اوذوق دی د دوی داستفادی موجب دئو او د پاره دی دښو لیار ښوونی اساس شی .

« ژبه او لاس » «سعید افغانی»

ژبه او لاس دژوند په ارخونو کښی دیوره پام لرنی دړه دژبی او لاس محرک باید ادراره شی دکار او خبرو سره او بد ترخه او خواږه اکثر په ژبی او لاس اجراء کیږی .

« پښتون قام » «پاچاخان»

پښتون قام ښه قام دی یا دچه زما قام دی څکه ماترښه ښکاری دد نیا دحوا دئو مقابله ډیره ښه کولی شی هرداز سختیو ته ودریږی لږ یک ماشین او غیر هرمصیبت لږ انکلیږی خویره پیسوته نرشی پیلیږی

« تقدیر » مولوی عبدالمجید «حمیدی» مدرس

تقدیر تول مصیبت زده او غمجنو خلکو ته تسلی ورکوی پریشانی کانی خفگا نو نه له منځه باسی . تقدیر خلک دمایوسی نه خلاصوی د اطمینان او امید واری ساحی ته ئی را باسی که سړی دډیر ثروت او غنا خاوند شی دتقدیر په تصور دکبر او غرور نه په ځنګیږی او که بیا دډیرو تکلیفونو او مشقتو نو سره مخامخ شی بی صبری جزعه او فزعه نه کوی اودتقدیر په خیال ځانته تسلی ورکوی . آدم علیه السلام باندی موسی علیه السلام تنقید ونیو چه ته هغه آدم ئی چه دستا په ګناه سره ستا اولاده له جنته راووته آدم علیه السلام دهغه په ځواب کښی وویل چه ایا تورات زما دپیدا ایښت نه څو کاله دمخه پید او ؟ هغه ورته وفرمایل چه څلویښت کاله بیائی وویل چه تورات کښی دا سی نه و لیکل شوی چه آدم به داسی کار کوی ؟ موسی علیه السلام وفرمایل هو آدم علیه السلام وویل نو دا زما کار دتقدیر حکمت و موسی علیه السلام چپ او آدم علیه السلام غالب شو .

« دتقدیر ګناه نه ده » «سعید افغانی»

تقدیر دقدرت کار دی زمونږ وظیفه کار او عمل دی قدرت مونږ ته اختیار راکړی عقل او فکر او اعضاء لرو وسائل هم شته نو که مونږ ښه کار او عمل نه کوو دا نو دتقدیر ګناه نه ده

« کار او کسب داسلام په نګاه » مولوی احمدګل «مدرس»
« دښوی حدیث نه »

دحلال کسب طلب فرض دی ښه پاک شی چه تا سو خوری هغه شی دی چه ستا سو دکار او عمل محصول وی که دحضرت مصطفی «ص» ژوند ته ځیر شو اودسیرو او احادیثو کتابونه مطالعه کړو دده علاقه مندی دکار او کسب سره پوره ورځ کیږی دمحمد «ص» او صحابه وو تجارتونه دستاره

۴ مخ په پاڼو کښی ثبت دی دمصطفی «ص» دلویو عادا تو او خصوصیاتو نه دا څه اکثر به ئی خپل کارونه په خپله کول په کور کښی هم ځینی دکور کارونه په خپله انجامول . هر قسم روا کار چه ورپه مخ کیدئ بی دکوم عیب او عار نه ئی ترسره کوه . ده دضرورت په وخت کښی دمسافرینو دکور کارونه هم رانجا مول . هغه چه مشاغل ئی کم وی کولی شی چه دنورو کارونه وکړی مګر حضرت سید الابرار په داسی حال کښی چه په ډیرو مهمو مشاغلو مصروف و دده نه داسی وضعیت دکار او دخلکو سره دکمال علاقمندی ښکاره کیږی

« توکل » مولوی عبدالشافی «مدرس»

چه په کار او عمل اقدام وشی بیا دنتیجی او ثمری توکل په خدای دا توکل دی نه دا چه څه نه کړو شو ټ نا سمت یو اودا یو توکل په خدای توکل دکار او فعالیت نه وروسته ځیږ دی که د تدبیر او مشوری نه کار وا خستل شی او سړی بیا بیا هم مایوسه نه شی کار کیږی او که فرضاً ناکام شی مسئولیت ئی ساقطیږی خدای پاک د مشوری نه وروسته دکار دعزم په صورت دفتوکل علی الله امر کړی .

« اعلان »

که څوک په شرعی مسا ئلو کښی دمدرسی نه پوښتنه وکړی که ددفعی او دجرحی په مقصد نه وی مدرسه به دنجم المدارس دعلماؤ په ذریعه سم دخپلو مقرراتو سره ځواب وورئی .

« دی اخبار دپاره »

دی اخبار ته باید ډیر مختصر مګر زیات مفید او متین مضامین تهیه شی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنی پاڼه

بی دی ځلی دوی خو هره

چارشنبه نشریږی

چلوونکی «سعید افغانی د نجم المدارس مدیر»

مرستیال «حضرت خان» د دویم ټولګی شاګرد

اداره په هډه کښی

پته «ننګرهار نجم المدارس»

د اخبار د مدرسی جریانات بښیی او اجتماعی، دینی، تربیوی، خبرونه کوی

«مونږ» «سعید افغانی»

مونږ پښتانه مسلمانان یو اصیل پښتون او مسلمان او د مهم دخپل قام د خیر او بهبود لحاظ ساتی

ګڼه (۲) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۷) (۱) کال

«سبز تعلیمی کال» «د مدرسی په انجمن کښی اوریدل شوی» «سعید افغانی»

که خدای کول سبز کال د مدرسی د خدمت د پاره زما خیال دادی ۱ که د مدرسی تعمیر دلیلیو نه تر دی سوئو پوری تول شی او ترل شی ۲ که د کتاب خانی نه د استفادی د پاره او د اخبار او جرائدو نه په هغه کتاب خانه کښی کوم تنظیم جوړ د ماز دیګی له خوانه د تفریح په ډول مطالعه په هغه کتاب خانه کښی وشی بیا به نوی او که په هغه کتابخانه کښی را دی لو هم د استفادی د پاره وی بنه ده ۳ که د یو مختص قلمی اخبار په هغه کښی یو ځل خولسی ترتیب شی او ددی د پاره په هره میاشت کښی افتخاری مدیر او ددی اعضا تعیین شی بنه به وی ۴ که زمونږ په لاس کښی لوخه پیسی راشی تر څو د ځینی اصلاحی او تنظیمی کارونو د پلیښ رقت د پاره صرف شی که د انجمن تنظیم د میلمنو تګ او راتګ او د داسی نور ضروری مصارف چه په بودجه کښی ورسره مساعدت نه کروشه په سبز کال کښی مونږ سره دا خیال هم دی که د یو کوم حرفت او صنعت کار چه د مدرسی سره مناسب وی آلات او اسباب پیدا او کار شروع شی ۹ مونږ غواړو چه په سبز کال کښی د مدرسی د طلابو د حوائجو د تکمیل د پاره چه له یوی خوانه ددوی د امستلو د شیانو نه ګڼه په لاس راشی او له بلی خوانه ددوی مشکلات هم په نظر کښی و نیول شی د یو د کال سرپشته ضروری ده د اد کال به او س په محل ودی پانګی سره د یو بجی لوی کار به شیر شروع کړو تر څو د آینده د پاره بنه انکشاف پیدا د مدرسی په ګټه تمام شی مقصد دا چه دا د کال آینده د مدرسی د معلمینو او اداری خلکو د مالی بنیی د تقویی د پاره اساس او د مدرسی د پیشرفت د پاره مهم د طالبانو د مشکلاتو د حل د پاره به هم په کښی خیال وی ددولسم ټولګی محصلین دی هم کال د مدرسی د عمومی اصلاحاتو د پاره غور کوی کو بنیږد د کوی چه د مدرسی د بنه والی د پاره د مخکښی کال نه زیات عمومی توجه پیدا لوی نهضت شروع په آخر د کال کښی د خپلو کارونو راپور کلنی ټولنی ته وړاندی کوی د اکار داسی صورت لری چه اول تر اوله ددوی ټولګی اعضا یو تر بله اخوت، همدردی، حوصله سنه ګڼ اره عملی کوی او بیا د مدرسی د اصولو تعمیل تقوی خپلو اوضاعو ته بنه تغییر، پاکی، تنظیم اتفاق ، د د ټیا د اوضاعو ته باخبر ټیا، د دوی ... ذوق په کار کښی ... شوق او ... پیدا ... هم ... کښی ...

«خبرونه»

«د مدرسی د اوضاعو په مناسبت»

۲۹-۷-۳۷ تاریخ و چه په نجم المدارس کښی د مدرسی د اوضاع په حقله مجلس جوړ شو مجلس ملا سید غریب د قرآن کریم په لوستو افتتاح کړو په دغه مجلس کښی مولوی عبد الشافی مولوی عبد المجید مولوی محمد شریف د مدرسی مدرسینو او مولوی محمد ایاز د مدرسی منتظم، همدا رنګه ملا حضرت خان، ملا عبد الرزاق، «د آصف» ملا محمد ابراهیم، ملا شمس الاسلام سید محی الدین «علوی صدیق الله ککړی» ملا شاه جهان د مدرسی شاګردانو وینا وی او مضامین ولوستل او بنه مفید نکات ئی بیان کړل په آخر کښی «سعید افغانی» د مدارس مدیر د استاذانو او شاګردانو د او ضاعو نه د رضائیت اظهار او وی ویلی که څه هم زه د مدرسی په موجوده اوضاعو خوښ یم مګر څو مره چه زمونږ د پاره په کار دی مخصوصا باید په دغه آساس قوی قدمونه پورته شی مجلس د وطن د آرامی او ترقی په دعا ختم شو .

«بخشش او تحسین»

په دی لیږ د عقرب د معلم د ورځی په مناسبت په جلال کوټ کښی یو لوی مجلس جوړ شوی و په دغه ټولنه کښی د نجم المدارس مدرسین او منسوبین هم حاضر و د مجلس په آخر کښی ځینی د مکاتبو معلمینو ته او مولوی احمد ګل د مدرسی مدرس ته د یوی میاشتی معاش مکافات او مولوی محمد شریف او مولوی عبد المجید او مولوی عبد الشافی او مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرسینو ته د تحسینات ... ورکړه شول .

«د داول مخ پاتې»

جنبش د اخبارو لوستلو سره علاقه او ځینې نور زیات مضمون لیکل او د اسې لوړ ضروري مسایلو ته فکر او توصیه وکړي که د دولسم ټولګي اعضا په وار سره دوه دوه ورځې د روسته حاضري په وخت کښې یو څو مختصر جملې د اصلاح په هول لوړو شاګردانو ته په لاندې شان الیوس بیان کړي بیله په توی لـ د پاکۍ او نظافت د لوا فصوح ښوي د مناسبو او ملي جاموس ښته ۲ په صنوفو کښې یو تن لـ سبه اخلاق ګذاره ۳ د درسو د اهتمام د پاره غور ۴ د ټیلیو د تنظیم او ترتیب سره تنه او توصیه ۵ د دوره څو په ظرف کښې چه کوم نا وړه حرکات د متعلمینو له خوا حس شوي وي مجمل په کنایي طرز سره پوه کول او توصیه ۶ د حاضرۍ د پاره عمومي وصایا وي ۷ د مدرسې د ټیټیش رقت د پاره د ټولو شاګردانو د قدرت په وسعې سره توجه ۸ اخبار شوق ۹ د موضوع او جماعت، تقوی او پرهیزګارۍ اهتمام ۱۰ د کار او عمل د پاره په خپل وخت کښې توجه ۱۱ د مدرسې د تعمیر د آبادۍ د پاره د خپلو لاسو لوړ د قوة نه هم کار اخیستل.

زما د دغه مطلب د سبز کال د پاره یقین لرم چه پوازې زه په خپله تر سره کول نه شم که زموږ د مدرسې د منسوبینو له خوا مساعدت وي امید دی چه مدرسه به د دغه افکارو په تعمیل د عقبی امید واری سره تحقیق کړي د اهم پایله وو ایرچه زه د مدرسې د ستونځو لوی والی او د اسلام د دین د خدمت د پاره لوړ مسئولیتونه او وظایف هم لرم امید کوم چه د دغه مطالبو تی سره کولو د پاره زموږ د دې وخت احضار ضروري د ګڼل شي باید.

«اعلان»

که څوک په شرعي مسایلو کښې د مدرسې نه پوښتنه وکړي که د دفتر او چیچا په متصل لوی مدرسه به د نجم الملا ارس د علماؤ په ذریعه سره د خپلو مقرراتو سره جواب ورولي.

«دی اخبار د پاره»

دی اخبار ته باید چې مختصر ګزارشات مفید او متین مضامین تهیه شي.

«د وخت اهمیت» مولوی شمس الرحمن «د ملا مشک»

ښکاره او هویدا ده چه د هر وخت ځانته او جلا قدر او اهمیت لري او هر کار د خپل مخصوص وخت پورې موقوف وي. په ځوانۍ کښې تالاش شوق او ذوق حرکت او حرارت وي په زوړ والی کښې بیا بل رنګه حال د افکار او سنجش وي. د روغتیا مرتبې او وخت ته د ناروغتیا مرتبه او وخت نشي رسیدلی د مال اری او هستۍ وخت باید تلاوه وکړو د غریبو لپاره وخلو غمه وخوړو او داځکه چه د غه مرتبې ته د قصر او ناتوانۍ مرتبه نشي رسیدلی. موږ چه ګورو د انسان عمر ډېر لږ او ټولو لالو او بیا تر الواسې اخته دی د انسان عمر او ژوند دومره ډک توب نه لري چې ځوانی بیل بیل مناسبات پرې ادا الانسان د عمر نه چه لمحه یا ثانیه تیریږي هغوم د انسان د خود عمر ملا کمیږي نو باید هر انسان خپل عزیز عمر لااوبالی و نه شمېري د بیلو بیلو زمانو خپلې ځینې استفاده وکړي لکه چه رسول (ص) یو صحابي ته فرمایلي دي غنیمت وګڼه پنځه څیزونه مخوا د پنځو څیزونو ځوانی خپله مخوا د زوړ والی نه روغتیا خپله مخوا د ناروغتیا مرینت او توانایی خپله مخوا د قصر او ناتوانۍ نه فراغت خپل مخوا د مشغولتیا نه ژوند خپل مخوا د مرګ نه.

«وطن» «آسف» «د دولسم ټولګي زده کوونکی»

حقیقت دا دی چه د وطن مینه د هر چا ته زیاته ده د امینه د اسې څیز دی چه لوی لوی خلک حتی پیغمبران هم ترې ځان نه شي خلاصولی حضرت محمد صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه د مکې شریفې څخه هجرت کولو لوړ تنګ په وخت کښې ئی لږ پېشه سوره څخه مکې معظمې ته د اسې خطاب وکړو چه که زه د ستا د اهل له لاسه نوی ولې نو هیڅ کله به زه له تا څخه نه وایی جلا شوی. د وطن مینه او محبت د ایمان څخه یو جزء شمېرل شي لوی بنا پدې اساس موږ باید د دې ټکي متوجه شو چه د خپل ګران هیواد په آبادۍ کښې زیار او زحمت وباسو که څوک غواړي چه د وطن د ترقی د پاره چوده بیاري او چارې وسنجوي باید د هر څه نه د وطن د خلکو سره سنبه د دیه ونیسي که موږ غواړو چه مملکت مو په مترقي ممالکو کښې وشمېرل شي باید چه په ګډه سره د وطن د خیر د پاره ملاوې وتړو او د نا وړه اخلاقو څخه ځان او نورو ته د نجات وسایل برابر کړو او په ټینګښت في چول سره دوروروری او وحدت لاس ته راوړو په دې وخت کښې نړۍ ورکوم چه د موږ ګران هیواد به د ټولو کامیابو مرکز وګرځي.

÷ ÷ ÷ ÷ د النجم ÷ په ÷ حقله ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷ ÷

ای ګرانو نیکوالانو ÷ ای د مینې پښتنګانو ÷ ای د خاوري خادمانو ÷ ای با فیضه ادیبانو ÷ چه له خاوري تر پا پیژي ÷ مال او سر ځنې تیریږیه ÷ د علم څخه ته ودي پیرژۍ خپلو وسنو کښې لغمړیږی ÷ غیرت منو افغانانو ÷ د غه لوی خوب اخبار ÷ په النجم دی یادګار ÷ مضامین ئی مزه دار ÷ که دی نثر که اشعار ÷ مبارک دوی پوهانو دا اخبار به لوی خدمت کړي ÷ خیر خواهي به د ملت کړي ÷ او از ونه به اوچت کړي خلک به پوره له غفلت کړي ÷ ښه د هیر دی محبانو ÷ په کښې ښته پند او حکمت درس د دین او دیانت ÷ احیا روح کښې تقویت ÷ ښه خبرات او لوی نهضت فدا یانو صادقانو ÷ ګر څه هم ښې جهیل که ښته ÷ ښه ذهکی منظري ښته ÷ ډیرا نیاتي ته دوه دری ښته ÷ خارجي او هم دی ښته ÷ تل ئی ګوروای پوهانو ÷ علوی زښتیا هم [illegible] اده مخ باته به ډېر زیاده ÷ [illegible] محساده ÷ د پښتو لو ښه [illegible] ÷ [illegible]

النجم

چلوونکی ۞ سعید افغانی ۞ د نجم المدارس مدیر

سرپرستیال ۞ حضرت خان ۞ د ولسم ټولګي شاګرد او د ورځنی پاڼه

اداره ۞ په هډه کښې ۞

بیته ۞ ننګرهار نجم المدارس ۞

په میاشت کې دوه ځله / چارشنبه نشریږي

د النجم اخبار د مدرسې جریانات ښيي او اجتماعي، دیني، تربیوي، خیروني کوي

۞ ژوند ۞ «سعید افغاني»

ژوند یوه معنی ده دا معنی هغه حاصل کړي چې د اودجهان په فکر په پاک عشق حرکت او جنبش ورکوي

ګڼه —۳— چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب —۱۴— —۱— کال

۞ امیدواري ۞

«حمیم کاکړ»

موږ د دغه اخبار ته نهایت خوش بین یو او دا ځکه چې د علماو په غاړه تبلیغ او امر بالمعروف دی او د تبلیغ لپاره هر ډول چې لري خوله او قلم دي دپاره چې د نجم المدارس الله تعالی علماو د قلمي تبلیغ لپاره هم تقویه او تربیه شي د النجم د اخبار کار شروع شوی ګمان لرم د اخبار که څه هم اوس د مدرسې د مدرسینو او متعلمینو لپاره خیریږي لاکن د وسایلو او شرایطو د پوره کېدو په اثر کیدای شي چې د مدرسې له څوا عام اخبار او د خلکو د دیني خدمت په لیار کښې یو موثر قدم شي او هر ځای ته ورسیږي د النجم د لیدو نه معلومیږي چې د النجم اخبار دیني تربیوي اجتماعي شیان خپروي او د مدرسې جریانات او پرمخ تګ باندې نظر اندازي او د علماو او د خلکو په افکارو کښې دیو والی او همکاري لپاره کار کوي خو ټول به یو فکر او متین عزم سره د حکومت او ملت د خیر او بهبود د پاره کار وکړي هدار نګه معلومیږي چې د النجم اخبار غواړي چې ډیر علمي مضامینو سره د خلکو افکار تنویر او روښان کړي او بد رسومات او پراګنده خرافات د خلکو نه لرې کړي او د اسلامي دین په اصلي اساس روښانه لیار کوم چې د هر چا د خیر لحاظ په کښې وي خلک روان کړي نو په دې ملحوظ د اخبار ډیر یو مبارک اخبار او یو عالي مطلب او هدف لري نو مې باید هر څوک دې اخبار ته خوش بین او د تقویې لحاظ ئې وساتي ۞ خدایه ۞

د پښتون د کامیابۍ لپاره خدایه

د پښتون د نیک نامۍ لپاره خدایه

دا النجم بنه او جت او بنه بالا کړي

د پښتون مل د ګارۍ لپاره خدایه

چې ټول کړي پښتانه په یوه لیاره

ښل مینځو کښې همکارۍ لپاره خدایه

د النجم واسطه او ذریعه کړي

د پښتون د غمخوارۍ لپاره خدایه

د النجم الله نجم ښه رڼا کړي

د حمیم د دې زاریه لپاره خدایه

۞ زړه ۞

«د مجید افغاني»

په بدن کښې د غوښې یوه ټوټه ده چې صالحه شي ټول بدن ښه کیږي او که فاسده شي ټول بدن فاسدیږي باخبر اوسیږئ چې دغه ټوټه زړه دی ۞ حدیث شریف ۞ زړه د روح مرکز دی او په ټول بدن باندې ریاست لري د زړه اصلاح په علم سره اخیستی شي او د علم اندازه په عمل کښې معلومیږي هغه عمل په کار دی چې د خیر او بهبود اندازه ورسره د خدای اجر او رضا موجب د ځان او د خلکو په دنیا وخیږي تقوی او پرهیزکاري د زړه کار دی ښه کړنه او ښه سلوک هم د زړه اړه لري او عزم غواړي د ځان او د خلکو د بهبود لپاره هغه زړه کوي چې دانسانیت په رڼا روښانه وي د زړه ځان روښانه وي نوراً نیت پیدا کوي او پوهه منځ ته راوړي ۞

۞ پوهه ۞

هغه خلک پوهیږي چې د ځان او د بل د خپل او پردي په پېژندلو او پالنه کښې خطا نشي هغه قوم حتماً مخ په وړاندې ځي چې د ژوند په اساسي او پوهه لوی او وارو په ګام د خپل اساسي هدف تعقیب وکړي هغه ملت د ژوند حق لري چې د دوی ذهني انکشاف د اینده او مستقبل په سنجولو کښې د استدلال او د منطق د تعمق او د ژور فکر په بنا ږدی وي داسې نه چې کور کورانه تقلید او هر څه ته په سطحي نګاه کتل وي هغه علم په درد خوري چې د ضرورت او د خیر اندازه ور سره داسې نه چې حتی خوشې ترید ل او ځان ښودل وي هغه کار ته باید اقدام وشي چې د بوالهوسی نه بهر ځان او د خلکو د ریان نه خالي د عصر او زمان مستند ایجابات او د ملت معقول عنعنات ئې ومني هغه پوهان باید د خلکو مقدرات وسنجوي چې د خلکو د ذهني استعداد اندازه تلوی شي هغه وخت باید خبره وشي چې تاثیر ونیبي د خلکو سره باید هغه وضعیت ونیول شي چې په یو قرار تر آخره ئې وچلوي هغه خلکو ته باید موقع ورکړی شي چې د علم او پوهې په مساوي ډول او وجدان خاوند هم وي د هغه شخص باید قدر وشي چې ډیر خیر او نفس د جامعې په خیر او ښه کښې ګوري هغه ډاکتر او فیلسوف دی چې د قوم په درد د پوه د محیط د اوضاعو په مناسب د اصلاحاتو چاره وکړی شي د قوم او د وطن بنیادي ځیږوند پوهه اقتصاد او صحت دی نو په دې ملحوظ هغه قوم او وطن کامیاب او موفق دی چې په دغه درې واړه شقونو کښې د کار خلک په کار اچوي.

«سعید افغاني»

«محبت» حضرت خان

محبت یوه د زړه پورې خونه کلمه ده چې هغې د
لوچا، یا یو شي او یا یو کار سره مینه رشته
او علاقه لرل دي د انسانیت حقیقي تکامل او پوره
والی په محبت سره راځي په نړۍ کښې هغه څوک
هدف او مطلوب ته رسیدای شي چه د خپل هدف
په لیاره کښې په محبت سره قدمونه پورته کوي هر
چاته چه په خپل کار کښې محبت وي لوکار ئې
بې تکلیفه او سنه انجامیږي هود ننه په کور
کښې هم د افرادو محبت د کور د انتظام د پاره
نا یاته کسته شوی او بیا په لوکلي او قریه کښې
د خلکو یو تر بله مینه او محبت د هغه کلي او قریې
د نیک نامۍ او ښېګړې لوی وسیله
ګرځي د یو قوم او ملت لوړتیا او پرمختګ
د محبت له پلوه حاصلیږي په خلکو کښې اتفاق
او یووالی هم له محبت څخه زیږیدلی دی او نشا
ت نیسي لنډه ئې دا چه محبت سره هر څه کیدای
شي او د هر څه لپاره یو اغیز عامل او قوي
محرک محبت دی دلیتیا محبت یو قوي محرک دی
مګر دومره لازم دی چه د محبت مناسب ځایونه
وپیژنو او په دغه اساس د محبت قدمونه پورته کړو

معاونت «سلطان عزیز»

وتعاونوا على البر والتقوى ولا تعاونوا على الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شديد العقاب - قران کریم
د انسان د ژندارۍ لوی او ګټور ژوندون موضوع
یوه مهمه او بار یکه مسئله ده لوی دی ضرورې مسئلې
د حل د پاره الله (ج) حکیم حقیقي د مختلفو آیاتو په
ذریعه لیاره ښودنه کړې او ورته ئې خبرداری چه
مطلب ئې دادی د ښو کارونو په کولو او د بدو کا
رونو نه په ځان ساتلو کومک او مل د کارې
کوي په ګناه کولو او تجاوز باندې یو تر بله رشته
او معاونت مه کوي خدای پاک خپل داهدایت
سره تقویه کوي او وائې چه دا دیږې د الله (ج)
څخه او داځکه چه یقینا الله پاک ډیر سخت
دی د عذاب له پلوه) یعنې بدې مینی لورته هدایت
د داسې لوی مقتدر ذات الله (ج) باندې عمل
وکړای شي یقینا ن مونږ د دائمي سعادت د پاره یو
تر بله د اصلاح خیال او تعاون هم ضرورې دی هغه
وخت چه لوی خلک اصلاح شي بیا کیدی شي
چه دا مشترک او د هر یو ځان ته ښه هم
تر لو مطلوب منزل پورې ورسیږي.

اعلان

که څوک به مشرقي مسائلو کښې دمدرسې
نه پوښتنه وکړي که د دغې او د چې
به مقصد نه دی مدرسه به د نجم المدار
س د علماو په ذریعه سره د خپلو مقا
لو سره ځواب ورکوي

«حصیله»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخندزاده
صاحب ستر مجاهد د سکوانکو په حقله
څه ولیکو که چاته دده د ژوند
اند د حالاتو او دده د غزاګانو
او دده د ماذونانو او مخلصا
نو په متعلق موثوق معلومات
وي هیله کوو چه په دغه لیاره
کښې مونږ سره معاونت وکړي

د اخبار د پاره

دی اخبار د پاره باید ډیر مختص
مګر زبات مفید او متین مضامین
تهیه شي

همکاري

«حمدالله د ره نوري»

هر قوم او ملت د خپل اجتماعي ژوند د مختلفې بیولو او دتولو نیمګړتیاو د پوره کولو لپاره همکارۍ او یو تر بله مرستې او لاس ورکولو لپاره به هر وخت کښې ضرورت حس کوي هو د تاریخي خیرنو له مخې څرګنده شوې ده کوم محیط او جامعه کښې چه د همکارۍ روحیه قوي شوې او ودې په مذاق خلکو کار کړی هغوی د ترقۍ په لیار کښې ډیر قوي قوي ګامونه اوچت کړي او په الږ ومند اند طور سره خپل مقصود منزل ته رسیدلي دي بالمقابل له دي بې بها نعمت څخه بې برخې او پس پاتې طبقات د فنا خوا ته دوان د غلاکونو بې پا یانه دره یا به کښې غرق د فلاح او نجات د واو ګلدرو څخه ولیرې شوې دي له هغې اصل اسلامي قوانینو ډیر لفظي همکارۍ ته پوره توجه او پام لرنه کړې ده او د همکارۍ د خیال ساتلو په باره کښې ئې سنه اکید اشارات صادر کړي دي رښتیا ده چه ځان له یو سړی او یا یوازې یو انداما نو ل کارونه هیڅکله نه تر سره کیږي ځکه چه د انسان حیاتي دروه د حیات د ډیر شقونو ته احتیا جات لري او هر شق ضرور صحیح کار د کولو ته عوازي چه دا ټول بیا په کړه سره د همکارۍ د لیارې نه خپل حقیقي مرام او مقصد ته په موفقانه صورت سره ځانونه ورسوي انسان د اسبابو په عالم کښې زیږیدلی او د اسبابو په واسطه ژوند کوي دی هیڅکله نشي کولی چه ټول شیان خود سره بې د کوم اسبابو او شرایطو څخه مفت پلاس راوړي بلکه دده د پاره د هر څه د ترلاسه کښې د هر شي د منا شیو او مصادرو پلټنه ضرورې ده د همکارۍ د پاره دا دوه شیان ډیر اهم او ضرورې دي (۱) د مطلب یووالی (۲) یو تر بله اعتماد نو باید مونږ کوشش وکړو چه یو تر بله په خبرو ځان سنه پوه کړو او د اعتماد وسایل برابر کړو که د لته موجوده حالت ته نظر واچوو مونږ مجبور یو چه د همکارۍ د پاره پوره اهتمام وکړو ځکه چه قوم ملت او حکومت کامیابي او کامیابي د همکارۍ نه مونږ ته نه ښکاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

اوه ورځنۍ پا ڼه

چلوونکی «سعید افغاني» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «محمد ظاهر خان» د دولسم ټولګي شاګرد

بې د رخصتي د ورځو هره چارشنبه نشریږي

اداره په هډه کښې
پته «ننګرهار نجم المدارس»

دا خبار د مدرسي جریانات شیې او اجتماعي دیني، تربیوي خبرونه کوي
«بیداری» سعید افغاني
خو مره چه غواړو بنده خدمت وکړو هغو مره باید پوره بیدار او سو ویده نورو داوږدو بار وي.

ګڼه (۴) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۱) (۱) کال

«مصلح او مجاهد»

سعید افغاني

د دغه عنوان لاندي غواړم چه د ملا نجم الدین اخند زاده صاحب سوانح چه په خپل وخت کښې زیات مصلح او د انګلیسانو په مقابل کښې په کلو کلو جنګیدلی بیان کړم.

«د ده اجالی پیژندنه»

ملا نجم الدین اخند زاده صاحب د امیر عبد الرحمن د پاچاهۍ په وخت کښې یو دلوی اعتبار خاوند و. دغه شادی سره د ماذونا فو د کابل په بنا د کښې بندی کړو. دی د بندي خانې نه په یو خاص ترتیب مخ په مشرقي وتښتیدو او هلته د مهمند مشرقي په سرحد تو کښې د مهمند و په سیمه په ژړوبي او چم کند کښې اوسیدو او د انګلیسانو په مقابل کښې په جنګیدو. دی یاد امیر حبیب الله خان د پاچاهۍ په وخت کښې د هغه په غوښتنه او اعتماد بیرته افغانستان ته راغی او د ننګرهار په ولایت کښې د جلال کوټ نه مخ په جنوب د هډې په قریه کښې اوسیدو. ده د همدغه پاچا په عمر کښې د پر د اسلام د دین اساسونه محکم کړل او هر یو خواته ئې دلیښی او بلي خوري شوی او دی د درسی لوی شخصیت خاوند شو چه په ټول افغانستان کښې ده د خلکو په عقیده حاکمیت درلوده دغه ملي شخصیت د همدغه امیر حبیب الله په وخت کښې ۱۳۲۰ / ۱۳۱۹ هجری قمری کال د وجه د اجل داعی ته لبیک ووېلی.

په دی حساب د ده د وفات تاریخ «قبر غازی» دی ۱۳۲۰. د ده مزار او مقبره د هډې په قریه کښې دی او د اعلی حضرت سردار محمد داود د افغانستان د صدر اعظم په اهتمام بنیاد جوړ شوی. ده د هډې ره د ټول مشرقي او سرحد بلکه د ټول افغانستان او پښتونستان د خلکو د عقیدی ځای دی.

«پوښتنه»

اداره

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شي ؟؟؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱) «ځواب»

سعید افغاني

د مدرسی د پاره د همکاری خیال ضروری دی تر څو چه علما او د ار خلک خیرخواه او مفید و نه پیژني.

(۲) «ځواب»

محمد نواز د دار الحفاظ مدرس

د مدرسی د پیشرفت د پاره هرڅه نه مخکښی تقوی ضروری ده ځکه چه اسلام په تقوی او پرهیز ګاری سره پیشرفت کړی دی.

(۳) «ځواب»

مولوی احمد ګل د نجم المدارس مدرس

مدرسه به هله مخ په وړاندی لاړه شي چه په دی کښې درسي افراد تربیه شي چه د دین او د جامعې د دردونو دوا شي یعنی بشر تربیه

(۴) «ځواب»

مولوی عبد المجید د نجم المدارس مدرس

زما په خیال چه د مدرسي د ترقی د پاره د ا په کار دی چه مدرسه دوی برخې شي یوه رسمي او بله ملي چه یوه برخه د حکومت په مرسته او دویمه برخه د ملت په مرسته مخ په وړاندی لاړه شي.

(۵) «ځواب»

مولوی شمس الرحمن د نجم المدارس مدرس

د مدرسی د مخکښی تلو د پاره ۱ باید چه په مابین د منسوبینو د مدرسي کښې اتفاق او اتحاد وی او هر یو مدرسه خپله وګڼی ۲ د خلکو سره علاقه پیدا کول او د خلکو د ذوق سره سم مناسب اصلاحات کول په کار دی.

«جهان»

شاجهان د لیوو لسم ټولګي شاګرد

حقیقة که ښه د ذره په ستر ګو د جهان په دی لویه او ازاده فضا کښې نظر واچوی او د عقل په ذره بین کښې په دقت سره کتل وکړی نو خود به خود به وپوهیږی چه جهان نن په کومه اندازه وړاندی تللی او په دی به هم و پوهیږی چه د داد حیات په ټولو خواوؤ کښې ترقۍ چه نن یرون په جهان کښې لیدل کیږی په هغه او د خبر په لاس راغلی؟ نن چه په جهان کښې هغه شیان موجود دی چه هغه زما نه مخکښې د بشر عقل ته منل د نشو نی په تو ګه نکره راتلې، مصنوعي سپوږمۍ او د روسی نور چه ذره د نیاګۍ د وجود څخه بی خبره پرته وه موږ پوهیږو چه د دغه نهضت خلکو منبع ته راوستلی او د انسان عقل او کنجکاوی، کار او عمل د ومداراج طی کړی هو کار او عمل لوی منزلت لری زموږ ټول مطالب زموږ د حرکت پوری مربوط دی که موږ غواړو چه د جهان سره متساوی ژوند وکړو نو لازمه ده چه په کسب او کار کلکی منګلی خښی کړو. د ا په د مروت خبره نه وی چه د بل چا د سعی او عمل په محصول باندی ژوند وکړو.

«د جهان د پاره»

اداره

موږ تو هم ژوندی یو موږ هم د جهان په یوه څنډه کښې ژوند کوو نو موږ ته هم په کار ده چه د جهان د دی څنډی د رفاهیت خیال وساتو زموږ د وطن دارامی د دنیا او د جهان د ارامی په مسایلو کښې پوره لاس لری نو میباید موږ د ځان او د ټول جهان د خلکو د ارامی د پاره کار وکړو نوره دنیا هم باید د دنیا د دی څنډی د ارامی د پاره دی ارامی په لحاظ د پوره معاونت او دوستی نه کار واخلی که د انسان یو فرد نا رامیږی او و مرور یږی دوه انسانان نور نا رامی موجب ګرځی نو موږ باید د ځان او جهان ته فکر چه لازمه ده باید ښه متوجه شو

« مبارک »

صدیق الله
ککړکی

دغه عزم او دا کار شه مبارک
د النجم دا اخبار شه مبارک

چه غفلت ځنی لاولیږ قدم او تیار کا
دا خدمت او دا کردار شه مبارک

چه غرض ئی د اسلام لاره ښودل وی
یو قدم په دغه لار شه مبارک

د افکار او د روزنی درس په راکړی
هر یو درس ئی په بار بار شه مبارک

پښتنو ته به د علم رڼا ورکړی
دا رڼا او دا انوار شه مبارک

د ادب او اجتماع لار کښی قدم دی
دا قدم او دا رفتار شه مبارک

سعادت چه د خپل قام او وطن غواړی
د « سعید » دغه افکار شه مبارک

د صادق دعا قبوله کړه ای خدایه
دغه سوال ستا په دربار شه مبارک

« د النجم خدمت »

شمس الاسلام
« شمس »

دغه اخبار چه د النجم په نامه خلاندئ
مونږ ته یادیږی ددی اخبار د مضامینو د لید ونه معلومیږی
چه د وطن او د اسلام د ترقی او خیرخواهی په مقصد منځ
ته راوتلی دی . دغه اخبار که څه هم اوس د ګوتو د زحمت ننګه
او د یو قلمی اخبار په څیر خاص د مدرسی د خلکو د تربیی په
نیت دی مګر امید کوو چه انشاء الله دا سبا د برابریدو
په وخت به د ټول دولت او ملت د خیرخواهی په مطلب
د عام المنفعه غټه نمونه وګرځی ځکه چه دا اخبار د ټول
مشرقی د علماؤ د مرکز د نجم المدارس نه خپریږی او د
هغو منلو علماؤ د ارشاداتو محصول دی چه همیشه د ملت
او د دولت د خیر او اصلاح په متعلق د یوی مجربی نسخی په
څیر معلومیږی هو د مشرقی ټوله خلک عقیده لری چه د نجم
المدارس علماؤ د ملت او حکومت دوامی او نهضت د پاره
همیشه د مجاهدی په لوی میدان کښی لیدل کیږی . دوی
د ملت او حکومت په منځ کښی بهترین عناصر دی دوی
د خلکو د خیر او بهبود په ملحوظ په ځان د پروونه او
تکلیفونه ګاللی او ګاللی به ئی ددی اخبار د خدمت د پاره
هغه علماء کارکوی چه په دننه مملکت کښی [redacted] قوی
قومی رښتی او د ازمینت په ډګر کښی د بریالی توب نښانی
لری مونږ هیله کوو چه د همیش د پاره د نجم المدارس علماؤ
خپل د تبلیغ مجربی نسخی د مرامونو په موافق ددغه اخبار په دا سطه په کال ۴

وظیفه

مولوی محمد ایاز
د نجم المدارس منتظم

الله پاک هر انسان ته سم د پیدایښت سره بیله بیله وظیفه په
غاړه کړی او سپارلی ده مګر دومره خبره باید و منل شی چه قدرت
د هر یو وظایف مختلف او د هغه د توان په اندازه ټاکلی دی که
مونږ د وظیفی د انجام مولو همیت ته ملتفت شو او دومره برا ته ظاهره
او څرګنده شی چه کوم انسان د لوی لوم او نشان او عزة خاوند شو
او یا د خدای په دربار کښی ئی د منزلت مقام بیولی دا محض او محض د
خپلی وظیفی قدر او د ایفا کولو برکت دی ربښتیا هم څومره چه سړی
د خپلی وظیفی په حقله توجه وکړی هغومره به د دارینی سعادت سره مخ
چه کیږی دلته باید درهم وویل شی چه د وظیفی انجامول او سرته رسول
هله پوره کیږی چه سړی ځان ددی لایق کړی چه یو اندازه اختیارات او
اعتماد منځ ته راولی او که نه د وظیفی انجامول ضرور د مشکلاتو او یا دنا
کامی سره مخامخ کیږی محض اختیارات که څه هم د خودسری سره یو ځای
شی د عقل او تدبیر په بنا نه وی او کوم پروګرام ونه لری زما په فکر د سړی
هم په کامل صورت سره نشی کامیاب بیدای که غواړی چه تاسی خپله وظیفه سر
ته ورسوی او کامیاب شی نو باید چه د عقل او تدبیر نه کار واخلی او یو
صحیح او معقول پروګرام جوړ کړی د وظیفی د پاره وخت وټاکل او
د مصلحو خلکو مشوره هم ضروری ده مونږ باید د تدبیر خلک ویښ نو او
وظیفه هم هغومره چه وی وسنجو او ما یو سه نشو کار و کړو او شیر پاک
پاک نیت د خلکو سره په پاکی ګذاره او وفا د وظیفی مشکلات حتما حل کوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده
صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه ولیکو
کرچا ته دده د ژوندانه د حالاتو او دده د
غزاګانو او دده د ماذونانو او مخلصانو په
متعلق موثوق معلومات وی هیله کوو
چه په دغه لیار کښی مونږ سره معاونت وکړی

۴ واچوی او خپل تبلیغی وجائب د عمومی منفعت د پاره
دریغ نه کړی . مونږ هیله کوو چه مقتدر خلک دا سی عام
المنفعت اخبار ته د چاپ کولو وسائل برابر کړی .

د النجم « اداره » د شاغلی « شمس » او « ککړکی » نه ددی
مضمون په استولو چه د یو ښه خیال په ساحه کښی ئی لیکلی تشکر
کوی امید دی چه په دغه لیار کښی به خیرخواه عناصر وسائل
برابر کړی

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

النّجم

د «اخبار د مدرسي جریانات نشیي او اجتماعي ، دیني ، تربیوي ، خبروني کوي

« تدبیر او مشوره »
انسان که خه هم پوه وي بیا هم نه پوهیږي نو لازمه ده چه تل په ټولو کارو کښې بشه تدبیر او مشورې ته متنقاد شي .

اوه ورځنی پاڼه

بې درخصتي دورخو هره
چارشنبه نشریږي

چلوونکی « سعید رفغانی » د نجم المدارس مدیر
مرستیال « حضرت خان » د دوهم ټولګي شاګرد

اداره په هډه کښې
پته « ننګرهار نجم المدارس »

ګڼه (۵) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د عقرب (۲۸) (۱) کال

(۲) « دده تفصیلي پیژندنه » سعید رفغانی

د نجم الدین اخندزاده صاحب رحمة الله علیه د مفصل پیژندلو دپاره په کار ده چه په لاندي د ولسوئ و پیژنو
۱ دده عمر او حیات او قواره ۲ دده هویت قوم او نسب ۳ دده اصلي او فرعي مسکن ۴ دده تحصیل او علم ۵ دده تصوف
۶ دده جهاد ۷ دده د شهرت اندازه او کارروائی ترمرګه پورې ۸ دده مشهور ماذونان او منسوبین ۹ دده د
مرګ نه وروسته شهرت او تاثیرات
مګر په ډیر تاسف دی چه د درسي یولوي شخصیت چه د ټول حیات ګذارشات او حرکات یې نهایت متانت او سنجیده ګی لري . هغوموره چه روښل کیږي او ویل کیږي او بیانې وشو په دغه اندازه دده د سوانح د لیکلو دپاره چا کوشش نه دی کړی په دغه حقله زمونږه ګیله دده د معقولو منسوبینو نه کوم چه په خپل وخت کښې نهایت منلي تیر شوي زیات تر ده یوازې د ملاطولي رخنل نه هغه هم صرف دده د موعظو تذکره مګر نهایت ناقص لیدل کیږي او بس . بهرصورت که اوس هم زمونږ په لاس کښې مطلوبه معلومات راشي امید دی چه خه نا خه خو به تري جوړ شي او د آینده د پاره به ګوندي په دغه اوزو دده پوره عقیدتمندان کوشش وکړي چه زمونږ د هدف نارسیده مطالب تکمیل او پوره کړي باور کوم چه په دغه لیار کښې سعیه به دده د عقیدتمندي منبه ثبوت وي ۱ زمونږ په لاس کښې تحریري اسناد ډیر کم دی کوم تحریري سند چه زمونږ په لاس کښې شته هغه یوازې دده د فوت تاریخ بنیي چه په « ۱۳۲۰ » او یا د « ۱۳۱۹ » هجري قمري کال کښې فوت شوی چه د دې نه دده د ټول عمر اندازه نشي معلومیدلی مګر شفاهاً موږ په دې پوه یو چه اخندزاده صاحب عمر د ډیر یا کلو په حد د دو کښې اندازه کیدلی شو خلک وائي چه بنه قوي وجود ئې درلوده مګر د ریاضت او تقوی په وجه نحیف او ضعیف شوی و حتی چه د ډیر ریاضت په وجه دده دلاسو ګوته شنه شنه بلقیدل . وائي چه دی بنه خوش قواره چه په سپین و او په اوچلی باندی شین خال هم درلوده او دده د شین خال شهرت زیات و دده رنګ او قواره باتا ثیره هیبت ناکه وه دو په په خلکو دده رعب ولید مګر په عین وخت کښې مشفق او مهربان هم و . دده حیات ټول په حرکت کښې تیر شوی معلومیږي چه دده په ضمیر کښې یو درسي او د بانی په دوهم مخ کښې »

« بیداري » محمود د دوهم ټولګي شاګرد

که خه هم په دنیا کښې د بیداري او اوزو نه پوره کیږي او روحونو وډرځ اکثر خلک پوه اندازه پوه او بیدار دی مګر بیا هم باید د بیداري په حقیقي معنی پوه او اصلي هدف او مرام ئې وپیژنو ځکه چه د عقل بیداري نفس چالاکي او یا پورته نګه خود نمائی نه ده بیداري د یو تن شي وبلي چه سړی د یو کسب او یا د کوم شخصي کمال خاوند یا په یو د ولسي خانه هستي او مال پیدا کړي . دی په خپله بیداري کښې د جامعې او د وطن او د قام دپاره خیال ونه ساتي . هو هغه کار د چه د عام خلکو د خیر او مصادم وړ دقع کیږي او د اصلاحي قانون نه تیکا د رسوی بیداري لا څه بلکه د جهل په تورو پردو کښې غافل او خوب کول دی هو بیداري یو داسې پوهه ده چه د بشري نقیصو محک او د عمومي هو سائی موجبه ده او سی که سړی دقت وکړو نو تا بته شوه چه حقیقي بیدار هغه څوک دی چه د علم او پوهې دلاري خپل ضروریات حس او د پوره کولو اسباب ئې وسنجولی شي د هر چا حق ورته معلوم په هیڅ د ولسي ئې تلف او پایمال نه کړي منزل و کښې و پیژنی د حقوقو احترام او د تاریخي شخصیتونو د جامعې په اصلاح کښې ساعي د بشر د هوسائی او رفاهیت اسباب پیدا کړي خپل رفعت او ترقي د جامعې په ترقي او تعالی کښې وګوري په آخر کښې د خپلو پوهانو او بیدارو ملګرو نه دا هیله لرو چه خپله بیداري په کار واچوي او حتی المقدور د جامعې د پرمخ تګ وسائلو ته طیار شي

« پوښتنه » اداره

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟ ؟ ؟
یو مختصر او معقول ځواب غواړو .

(۶) « ځواب » حمدالله دره نوري

که چیري د تعلیمي پروګرام سره سم یو اخلاقي او عملي پروګرام هم په مدرسه کښې په لازمي صورت مقرر او ورسره سم ټول افراد دروز ل مثې شک نشته چه د مدرسي محبوبیت به د هر چا په زړه کښې راسخ د ملت او حکومت دا رزګانو سره به موفق کار وکړي شي چه دا د مدرسي عین پیشرفت دی .

(۷) « ځواب » سید غریب د دوهم ټولګي شاګرد

زما په خیال د مدرسي د مخکښې تلو دپاره دا ضروري ده چه ټول منسوبین د دې مدرسي د پاکې نیت خاوندان او ایمانا او وجدانا د مدرسي د خیر دپاره کار وکړي

(۸) « ځواب » شمس الاسلام « شمس »

د مدرسي د پرمخ تګ د پاره دا ضروري ده چه د مدرسي ټول منسوبین اول خپل نقصانات وپیژني او بیائې په لري کولو کښې عملي اقدامات وکړي چه د خلکو په نظر کښې محبوبیت پیدا شي .

(۹) « ځواب » مولوی محمد ریاض

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چه د لا په یو فکر او پاک زړه او صاف نیت په کلک عزم او په پوره محبت بې د خود نمائی د مدرسي د ترقي دپاره لیاري او چاري وسنجوي او عملاً هغې ته اقدام وکړي .

۷ دده عمر او حیات او قواره

«خبرونه»

په ۲۸/۸/۳۷ تاریخ د نجم المدارس په لوی میدان کښې د مدرسې د منسو بینو له خوا د ملا حضرتخان د ریاست لاندې یو باجراته انجمن جوړ شوی وُ او په دې مجلس کښې اول افتتاح ملا محمد اسمٰعیل د خو آیتونو په لوستلو وکړه او بیا د غه کسانو د زخو مره اوښتنګه علما؟؟؟) د اقتراح ترعنو ان لاندې ۱ ملا محمود ۲ ملا احمد الله ۳ ملا فیض محمد ۴ ملا عبد الودود ۵ ملا سلطان عزیز ۶ ملا معراج الدین ۷ ملا حبیب الرحمن ۸ ملا محمد نعیم د مدرسې شاګردانو ۹ مولوی شمس الرحمن صاحب ۱۰ مولوی رحمت ګل صاحب د مدرسې مدرسینو ځنې ښې مؤثرې وینا وې وکړې . بیا سعید افغانی « د مدرسې مدیر » د دوی په وینا و باندې تبصره کښې ووېل په مونږ د غه خبرې تر ملتفت شو چه څومره اوښتنګه علما؟!! او په د غه متعلق ښه غور وکړو امید دې چه ز موږ د مسئولیت د بر داشت د پاره په ښه افکار په لاس راشي . د هر قوم د ترقۍ او تعالی د پاره اول د ځان پېژندل ضرور دی او په د غه ځمن کښې د خپلو نواقصو اصلاح د نورو په افکار و مؤثر ورقع کیږي د مجلس په آخر کښې د وطن د دوامي او ترقي د پاره تولو په ګډه دعا وکړه او په د غه لیار کښې د توفیق آرزو ښکاره کړه

«اعلان»

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب ستر مجاهد د سوانحو په حقله څه وسیکو کرچا ته د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د غزاګانو او د ده د ماذونانو او مخلصانو په متعلق موثوق معلومات وي هیله کوو چه په د غه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړي .

«تدبیر او مشوره»

گل محمد «عارفی» دا تړلو ټولګي شاګرد

د ا منلي شوی خبره ده چه بشر یو اجتماعي ژوندلری او په انفرادی ډول سره د خپل ژوند احتیاجات نه شي پوره کولی د اجتماعي ژوند د سرته رسولو د پاره تدبیر او مشوره پوره کومک او همکاری کوي کوم کار چه د تدبیر او مشورې په ذریعه سره کیږي دې کښې شک نشته چه ډېر مفید او ګټه ور ثابتیږي نن که د دنیا خلک لوړ د مدارجو ته رسیدلی او د ژوند د رسانۍ د پاره ئې راز راز وسائل برابر کړي دا ټول د تدبیر او مشورې محصول دی . د اسلام مقدس دین هم د تدبیر او مشورې په ټولو کارونو د انجام مولود پاره امر کوي . د تدبیر او مشورې ځنې ډېر کار اخستل کیږي په تیره بیا د دنیا د مهمو واقعاتو د حل او فیصلې د پاره . مګر د مدبرو او مشاورو خلکو پېژندل هم ضرور دی مدبر دی باید هغه سړی وي چه د ژوند د حالاتو نه خبر د شخصیت پرستۍ او عنعنا تو نه لېرې د اجتماعي افکارو خاوندی صحیح ته بیر که د دیوال کلک تادو او بنسټ دی کړ د دیوال تادو او بنسټ کلک شي دې کښې شک نشته چه دیوال هم کلک راځي او په نتیجه کښې د ډېرو کلو د پاره دوام کوي همدا رنګه په هر عمل او هر کار کښې چه صحیح تدبیر وشي هغه کار سرته رسیدلی او ګټه ور استفادې ور ځنې لاس ته راځي .

«د لمري مخ پاتې»

او بیښ او حرکت موجود وُ چه په یو ځای نشو پاتې کیدلی ده هر چیرته د خلکو په افکار و کښې د اسې تحول قایم کړې چه تر ننه هم هغه تحول د خلکو په ما بین کښې یاد او د قدر وړ دی ده په ځان باندې د پر خلک د ښو اخلاقو په وجه عاشقان کړې وُ د ده د حقانیت د اثبات د پاره د ا کافي دې چه د ده ټولو پوهو علما وُ منلې وُ او د ده حرکات ئې د اسلام د دین په اساس موافق ګڼل او ډلو ډلو

۴ هر څوک په خپله اندازه مسئولیت لري . په پای کښې د خدای د ج) ځنې د خپلو پوهانو د پاره نور موفقیت هم غواړم .

«صبر او حوصله»

محبوب الهي «خلاص» د اتم ټولګي شاګرد

صبر او حوصله د هر مرض د پاره مجربه دوا ده باید په هر کار کښې د صبر او حوصلې ځنې کار واخستل شي ځکه چه انسان د حیات په معنه کښې د ډېرو سختیو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي نو که په درسي مخت کښې د صبر او حوصلې ځنې استفاده ونکړي شي د ژوندانه ټولې خواوې به ئې په خفګان روناکامي ملوثې شي انسان هله خپل اصلي هدف او مقصد ته رسیدلی شي چه په هر کار کښې د ډېر صبر او حوصلې او متانت ځنې کار واخلي او همیش د غه مفکوره د ځان د پاره لیاره ګرځوي پس د هغې بیا کیدلی شي چه په ډېره اسانتیا نو ګرد کارونو لپاره د عمل په میدان کښې لوړ قدمونه واخلي نو لازمه ده چه د محیط د عمومي روزنې او کارونو د صبر او حوصلې ځنې ډک وي

«د النجم پاڼه»

آسف

د غه اخبار چه د النجم په سپیڅلي نامه باندې شهرت مونډلی دا د هغه قوي افکارو محصول دی چه دا به نه یوازې مونږ ته د ذهني تقویې لپاره مفید او ګټه ور واقع شي بلکه دا به د ټول عالم اسلام بالخصوص بیا د افغان ملت لپاره کوم چه د ارتقا د نجات لیاری لټوي دي وښیئ او دا ځکه چه دا اخبار د هغه متینې ارادې او پاک ضمیر پلوشې دي چه په رښتیا په دل سره د بشر سعادت په لیار د ننا ئې روحي او خلک خپلو نقیصو ته متوجه کوي هوزه په دې عقیده لرم که دا اخبار تقویه کیږي نو په آینده کښې به لیر ده ځینې پوره نتائج په لاس راشي او د اخلک چه لیری خوا به د متعلمینو په افکار و کښې صحیح نهضت پیدا او د پلی خوا به کوم چه د علما وُ قلمي مسئولیت دې پوره ته شي پلی دا هغه پاڼه ده چه ټولو خلکو ته د اتفاق او وروولی درس ورکوي او خلک په دې پوهوي چه په هر حال کښې د ملک او وطن ته په غرض ورتخص کیږي او د ا هغه بې غرضه جریده چه په خلکو کښې د همکاری درد پیدا کوي او خلک د ده د اهمیت نه مزایا وُ پوهوي او د یته خلک غوږ نیسي چه په مینه کښې باید حسن رغبت د مخ ته راشي مونږ د مدرسې د دې د ومقاماتو نه هیله لرو چه د دې اخبار په درکي پېژندلو د پاره اجازه وکړي تر څو د خلکو د خیر د پاره زمینه په لاس راشي د دې اخبار نه قوي امید دی چه خلک به دې پوه کړي چه د وطن د ترقۍ لپاره ۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

روه ورځنی پاڼه

چلونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال «حضرت خان» د دوهم ټولګی شاګرد
اداره په هډه کښی
پته «ننګرهار نجم المدارس»

بی د رخصتی د ورځو هره
چارشنبه نشریږی

«اخبار د مدرسی جریانات بښیی او
اجتماعی، دینی، تربیوی خپروني کوی
« رهبر »
د رهبر په متعلق ژوره مطالعه په کار ده کوم
چه مونږ د رهبر خیال کوو باید مطلب ته مو ور سوی

ګڼه (۶) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۵) (۱) کال

(۳) « دده هویت قوم او نسب » « سعید افغانی »

اصلی او فرعی مسکن او ځایونه ئی

ملا نجم الدین اخندزاده صاحب. په قوم کاکړ او په ملیت افغان دی په اصل کښی د جنوبی د شلګرد علاقی نه دی او هم هغلته دده نیکونه او پلرونه تیر شوی. دی بیاد تحصیل او زده کړی په وخت کښی د جنوبی نه مخ په مشرقی ننګرهار را روان شوی په ننګرهار کښی ځای په ځای دیره شوی او تحصیل ئی کړی دی د تحصیل د پاره افرید و ته هم تلی پېښور او صوابی کښی هم او سیدلی دی ده د تحصیل په وخت کښی هم څه موده هلته کښی تیره کړی ده دی د تحصیل نه وروسته مخ په خپل وطن افغانستان روان شوی او په هیڅ کښی استقامت اختیار کړی ؤ لکه څنګه چه مو وویل د ځینی سیاسی معاذیرو په وجه کابل ته غوښتل شوی ؤ د کابل په ښار تندورسازی کښی اوسیدلی او بیا د کابل نه مخ په ننګرهار تلی او د هډه په علاقه په جرو بی، او چم کنډکښی پوه ستوګنه کړی ده په ننګرهار کښی په دوه ځایو کښی څه موده تیره کړی او هلته په فقیر آباد او نورو ځایو او شینوارو کښی ګرځیدلی په لغمان او سوررود او کامه او خوګیانو کښی هم د وعظ او تبلیغ او یادونو او مقاصدو په مطلب تلی دی د ګرمی په وخت کښی دی به کابل ته هم تلو او هلته به پغمان کښی څه موده ئی ستوګنه کړی ده دی په شمالی کښی د کوه دامان خوا ته د داود خو په علاقه کښی اوسیدلی او شاید چه هلته به د کوه دامان په ځینو ځایو کښی ګرځیدلی وی مګر دده د حیات زیاتی شپی او ورځی د ننګرهار په علاقه د جلال کوټ نه دری میله مخ په جنوب هلته کښی تیری شوی دی شاید په نورو ځایونو کښی هم ګرځیدلی او یا اوسیدلی وی مګر مونږ نه دی اوریدلی نو ځکه د لیکلو جرئت نه کوو

« دده تحصیل او علم »

څلښی معلومیږی چه دی د تحصیل د پاره زیات ګرځیدلی او په ډیرو ځایونو کښی اوسیدلی دی او ئی چه اخندزاده صاحب ډیر پوه او بنه معقول عالم شوی ؤ په تفسیر، او حدیث، قرائت، صرف، او نحو، او فقه، او اصول، او معانی، منطق، او هیئت او ریاضی، او حکمت، او میراث، او حساب، او تصوف . . . نور لری .

« رهبر » « صدیق الله »
ګلګړی د نهم ټولګی محصل

په دی کښی شک نشته چه د رهبر نه هیڅ کار نه شی کیدی هو: هر کاروان سالار ته ضرورت دی او هر کار ته یو پوه صادق لیارښوونکی په کار دی مګر څنګه رهبر؟ زما عقیده داده چه په دغه متعلق ډیر غور او دقت ضرور دی. هو دا خبره د پام لرنی ده چه ایا هر سړی د قوم او ملت رهنما کیدای شی؟ ایا هغه مهمه وظیفه چه د رهنما او رهبر په اوګه پرته ده هر سړی ئی اجراء کولی شی او که په خصوصاً په دا وخت کښی چه هر سړی ناری وهی چه زه پوه یم هو ته هم پوه ئی هغه هم پوه دی نه هم لیک او قلم لرم یو پوه رهنما بلل کیږم قوم او ملت ته خدمت کوم د خلکو د پاره د رهنمائی وظیفه اجرا کوم خلک باید زما په خط مشی روان شی او داهم ده چه ډیرو خلکو په سپین لباس او په سپینو جامو کښی خپل ځان د ملا او رهنما په حیث معرفی کړی دی هغه بل په لاسی بکس او عصری جامو کښی ځانته ډاکټر په کار دی څه چه ځان د پوهه رو نیصه نه هم پوره ته ګڼی لافی شافی او چاپکی ئی هم ډیره ده نو خلکو ته او س څه په کار دی د دی پوښتنه د پاره کار دی چه پوره غور او دقت وشی تش د خولی په ویلو رهنما او تربیت شو نه لی شی بلکه د عمل په میدان کښی ورته بنه ځیر شی ترڅو چه دهغه په قول او فعل او اطرافو باندی پوه شی او دا معلومه کړی چه د هغه عملی رویه د قوم او ټبر سره د هغه ګټه او تاوان د جامعی او د جامعی افرادو ته څرګند ده؟ دهغه کار د روانی باید وکتل شی چه دی څه کوی او هدف او نصب العین ئی څه شی دی؟ خپل باندار توکی

« باقی په دوهم ګڼه کښی »

« پوښتنه » « اداره »

مدرسه به څنګه مخکښی لاړه شی؟؟؟ یو مختص او معقول ځواب غواړو.

(۱۰) - ځواب - « هیم کاکړ »

چه په زما په فکر د مدرسی د پرمختګ لپاره درسی یو شی ضرور دی چه د مدرسی د علماؤ او د نورو خلکو په افکارو کښی یو ورلی پیدا کړی او دا کار د یو اخبار یا مجلی په ذریعه تکمیلیږی نو کله چه مدرسی ته د دی دوه شیانو امتیاز ورکړل شی مدرسه به ترقی وکړی.

(۱۱) - ځواب - « فیض محمد
د نهم ټولګی شاګرد »

زما په عقیده د مدرسی د ترقی لپاره د ټولو نه مخکښی باید د مدرسی احتیاجات پوره شی نو د دی د پاره د مدرسی اصلی او فرعی احتیاجات سنجول په کار دی.

(۱۲) - ځواب - « حضرت خان
د دوهم ټولګی محصل »

د مدرسی تللو لپاره زما خیال دا دی چه د مدرسی د ټولو منسوبینو ترمنځ باید حسن ظن تعقیب او کوم داره واره تا ثرات چه کله ناکله د انسانی نقیصو لرنځی ترمنځ واقع کیږی دهغی نه سترګی پټول او دهغه په لری ئی د نشت والی په مرتبه کښی وشمیرل یعنی د ډیرو ډیرو خبرو په ځوهیڅ ونه ګرځی او د غښتو خبرو د پاره موقع ور نکړی شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

« سنجش »

عبدالودود « د رفیق »

دا مقرره خبره ده چه سنجش په هره خبره او دنیا او بیا دیو کار او خدمت په وخت کښې چه د جامې د ارتقا دپاره مد نظر شوی وی یو مهم او ضروری امر دی او دا ځکه چه لیش بحیله په حیاتی چارو کښې د هر وخت دپاره بیلا بیل جدا ګانه کارونه لري او په دنګار ننګ خبرو سره مخامخ کیږي دلته باید دی خبری ته مونږ په ملتفت شو او دا ته سنه فکر وکړو چه ایا کوم هغه خبری او دنیا چه د خپل سوچ او سنجش د لیاری نه نوی بلکه محض د توتی په څیر غږیدل وی بی نتیجی ثابتیږی او د اصل مقصد او مرام نه ځکه چه جدا او کنا ره لیدل کیږی همدا ننګه یو وخت کښې کوم کار او خدمت د پیش آمد او د دروستی مشکلاتو د حل دپاره د خپل ځان سره قوی افکار او سنجیده لیاری نه وی سا تلی ریښتیا ده چه داد بلی ورځی دپاره ددی د بس ماني موجب ګرځی او بالاخره د خجالت په لوی لوکند او د شرمندګی په صحنه کښې غورځیږی نو باید د اسی وند شی هو کله چه انسان په دنیا کښې د ی خبری ته ډیر او محتاج دی نو او ومرو باید مونږ هم د اسی قوی

غږی و لیکو او د ورپیښی څوک وکړو چه بنه پوه او دانا خلک وی او د موجوده طبقی د تولو حالاتو نه خبر او په خپل بنه او بد ګاه او ممکنیږی او وروسته ته بېړه یام لرنه کوی د خپلی دنیا د تأثیراتو دپاره او د کار بنه نتیجه د خپل ځان سره سا تی تردی چه د دی او ضائع او حرکات نا سته او ولاړه تګ اوراتګ قول د روزمره حالاتو سره موافق او برابر وی کړ داسی وشی نو ویلی شم چه د ابه د لیش دائمی او هوسائی لوی وسیله او پا ګړوی ولی دوی پو راځی د خپل ځان د خیر او بهبود په ارزو نه وی بلکه نور و ګړی هم د ښه په لوړه مقام کښې په حقایقو او رښتیا پوهوی او ورته د خپل ژوندانه په مختلف درسونه ښیی نن په دنیا کښې هغه مملکتونه چه خپل مرام کښې کامیاب او وړاندی تللی دا بل څه موجب نه ده بلکه محض د هغی د خپل سنجش او فکر نتیجی دی چه ډیر لوړې ترقی خاوندان او په لوړه مقام کښې ستر مقام ته ورسیدل .

« د پېژندنه »

معراج الدین « د جمیلی »
دا تمر تګرګی محصل

پېژندنه د انسانانو په مابین کښې ډیره اهمیت ورشی دی ځکه چه د پېژندنی په سبب سره د ازدا ز شنا فع لاس ته راځی انسانیت تقویه کوی او انسانی او روابط محکموی انسان ته خیر او شر ورښیی ډیر ته پېژندنه سره ته زیاته مفید کړ او د پوهول مهلکاتو او موذیاتو نه ورته نجات ورکوی تعارف انسان له د ښی صحی صافی روښنائی لاری په طرف بلنه کوی دیو څه پېژندنه او د یو چا معلومول حقایق روښانوی او هر سړی د ژوندانه په خوند او مزایا و پوهوی کړ دیوه مملکت دیوه بل مملکت سره پېژندنه نه وی نو د غه مملکت به بی ترقی او د دنیا په صحنه کښې پس او ناکام پاتی وی نو پېژندنه خاصه د ترقی او کامیابی سبب دی .

« اداره »

زمونږ مطلب د پېژندنی دپاره دا دی چه خلک باید وپېژندل شی او د هر چا نه د هغه د ذهنیت او لیاقت په اندازه کار او خدمت اخستل شی د رهنما نه چه باید هر څه و پېژنو نه چه

چه ته د دوا په ځای زهر نوش و جان شی .

« اداره »

د اسلام د دین اساس تعلیم او ښودنه د سنجش دپاره دلوره کفایت اندازه لری که مونږ وګوری شو چه د خپل اسلام د رهبر ښودنی او د رویه د سنجش په متعلق د نظر لاندی ولرو ارو مرو به په ټولو مقاصدو کامیاب او بریالی شو .

« خومره او څنګه علماء ؟ »

سعید « ثنا »

ګرانو ملګرو غواړم چه څومره او څنګه علماء ؟ د اقتراح په عنوان لکه چه په انجمن کښې ځینو وخبره د النجم په اخبار کښې هم وخیلی شی مګر دی لرا ملرچه د اخبار یو مختصر قلمی اخبار دی غواړی چه مختصر او ستی مضامین نشر کړی نو بهتره ده چه ددغی پوښتنی د ځواب دپاره بنه سنجیده او مختصر ځواب و لیکل شی ډیر ویل او لیکل چه معنی ونه لری څه فایده کوی ؟ مونږ غواړو چه د ملګرو افکار د کښې او وی او د ملګرو سره اشنا کړو نو کړ د غه مهم مطلب دپاره د مفاهیمو په برکت چیر ته د اسی حقیقت روښانه او ومنل شی چه مونږ د ومره او د اسی علماء ته ضرورت لرو دا په زمونږ سعادت وی ځکه شاید په د غه سلسله کښې خلک حقانی علماء خپل خیر خواه او رهبر وپېژنی . او مقتدا ئی وګرځوی .

« اعلان »

مونږ غواړو چه د نجم الدین اخند زاده صاحب د سوانح په حقله څه ولیکو کوم چا ته چه د ده د ژوندانه د حالاتو او د ده د مبارزو او د ده د خپلو اخلاصو په متعلق څوک معلومات وی هیله کوو چه په دغه لیار کښې مونږ سره معاونت وکړی .

« د طلوع مخ پاڼی »

اوکه نه غرض ئې خپل وطن او قوم ته کار کول دی نو بیا په د غه نظریه باید د رهنما او لارښونکی مقام هغه چا ته ورکړی شی چه هغه حقیقتاً خپل خیر د ټولنی په خیر کښې ګڼی او کار او عمل حس او حرکت ئې ځان او خلکو ته خیر لوګیږي رسول ئې په سپین لباس او مقفی خبرو او یا په بل عبارة په نفس چابکی باندی غولیدل د نا پوه کار بلل کیږی باید رهنما و پېژنو او په رهبری ئې سرئې و ټیټو .

« اداره »

بی ځایه شکونه هم د رهبر په متعلق غلط دی او د مشکلو خلکو نه څه نه پوره کیږی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

ده ورځنۍ پاڼه

بې درخصتۍ د ورځو هره چارشنبه نشرېږي

چلوونکی «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال « » د دولسم ټولګي شاګرد
اداره په هډه کښې
پته « د ننګرهار نجم المدارس »

« اخبار د مدرسي جریانات علمي او اجتماعي، دیني، تربیوي خپروني کوي
« مسئول »
هغه خلک مسئول دي چه کار ئې ده اخبار کېږي
او په دې لیکنو کې د عام خلکو دا کتونه درې کوي

ګڼه « ۷ » چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس « ۱۲ » « ۱ » کال

« ۴ » « دده علم او تحصیل » « سعید افغانی »

په علوم کښې ئې ښه قوی لاس درلوده دښتیا ده هغه کتابخانې نه چه اوس د نجم المدارس په لاس کښې ده معلومېږي چه دی ښه عمیق عالم او د مطالعې شائق و دوئ چه اخند زاده صاحب به د علماؤ سره په علمي بحثونه کول ده به همېش د علم د پاره د عمل اندازه کوله دده استاذان هم خلک ښه یادوي دده د استاذانو په سلسله کښې دسرشاهي نه چه سړي مخ په پورته ځي یوه هدیره ده دهغو ځای خلک پوقبرستان وائي د اداخند زاده صاحب استاذ تیرشوی او په ښه شیک شخص ئې خلک یادوي وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب دده زیارت ته راتللو دده استاذان په ننګرهار او سرحداتو او صوات او پېښور او شاید نورو ځایونو کښې هم تیر شوي وي کوم وخت چه دی د علم قال نه مخ په علم حال توجه برابروي دا وخت دده یوه بله دوره شروع کېږي دا به نورا تر ثابته ده چه اخند زاده صاحب. د صوات صاحب نه په حیات کښې د قادري شریفې طریقه وکړه او په دغه طریقه کښې تر ډېره درسونه کامل شو او دهغه ذوقي مرتبې ته ورسید ده په صوات کښې په وظایف کړي او د صوات صاحب په نزد نهایت منلی و که څه هم زموږ ترڅېره ده او د صوات صاحب په هغه وخت کښې ذرامت ... یو ښه ... دوره ... اود صوات صاحب ... پوهېږو ... پر ... تیر شوي عقیده ... تاثیرات ... شته دي مګر نه غواړم چه د ... یاد کړو وائي ملا نجم الدین اخند زاده صاحب ... طریقي ... او که د ... لړۍ ... بجاړه ... ورکوله.

« د تحول » « هیم کاکړ »
د نهم ټولګي شاګرد

په ممکناتو کښې د قدرت د تحول او تطور کارخانې راچالانې دي. آن په ټولو ممکناتو کښې تغیرات او تبدلات پیدا کېږي. خوک پیدا که خوک فنا که. چاته د خلکو او اجتماع د اصلاح لپاره رنګ رنګ مصلح د ردونه او فکرونه عطا کا. چاته د بشر د هلاک او فساد لپاره مهلک او فاسد فکرونه ورکا. په دغو مفکورو کښې بیا ځینې کامیاب او ځینې ناکام کا. ځینې د شخصي او یا اجتماعي خدمت پیاړه په لوړه پایه تر ورسوي. کله همدا بیا درسي تنبیه کړي چه د خاورو سره ئې برابر کړي. چاته غم غم کاوه نه په غاړه کړي او چاته واړه واړه. غمونه باندې غم مسئولیتونه او وړه واندي واړه مسئولیتونه. په خلکو کښې کله درسي تحول پیدا شي چه د مایوسیت مرتبې ته نژدې شي او کله بیا ورو ورو بیرته مخ په لوړتیا روان وي او د په پوره امید او نور مرکز شي او درسي نور. خو په هر حقیقت سره د قدرت او قادریت د غه تحولات دي چه بشر د ناقص فکر د معلوماتو او د دوي په دې خبره چه پوه لوی مقتدر شته د قادر ... کولو لپاره چالانې دي. په دغه ټولو تحولاتو کښې که فکر وکړای شي د بشر لپاره یو ننګ تربیت او تعلیم دي چه بشر په دغه لیاره سره لوړو مدارجو ته رسېږي تحول د یوی خوا د قدرت خیال پیدا کوي او د بلې خوا نه د کار کول او عدم مایوسیت او قوي عزم او ثبات لپاره مهم درس دي او همدا رنګه د غه تحولاتو کښې فکر و کړای شي د بشر لپاره د عبرت یوه لویه مجموعه ده د پاڼه په دوهم مخ کښې «

« پوښتنه » « د اداره »

مدرسه به څنګه ګټنې لاره شي؟؟؟
یو مختص او معقول ځواب غواړو.

۱۳ - ځواب - عبدالرزاق
« آصف »

مدرسه به هلته مخ په وړاندي لاړه شي چه د مدرسي ټول افراد د خپل مسلک په ریجاباتو قوي روان شي او ورته بد بینه نشي.

« ۱۴ » « ځواب » عبدالرحیم
د نهم ټولګي زده

زما په خیال د مدرسي کونکي د پر مخ تګ د پاره د ضرورده چه د مدرسي ټول منسوبین د مدرسي قوانین او اصول په پوره شوق او ذوق سره عملي کړي او هیڅ یو ئې بېګاره او بېتمي ونه ګڼي تر څو د خلکو پر ستر ګو کښې ښه او ورته راغب شي.

« ۱۵ » « ځواب » « سلطان عزیز »
د اتم ټولګي زده

زما په خیال د مدرسي کونکي د پرمختګ د پاره د عامي او خاصي طبقي سره رابطه او د بودیجې پراخوالی خورا مهم

خیز و نه بلل کېږي.

« تربیه » سید محی الدین «علوي» د اتمر تولګي زده کوونکي

۳

د ځینو معلومه
او مثلاً ده خبره ده چه هیڅ عمل او فعل
له تربیې او ښوونې څخه لاس ته نه راځي
ځکه الهي قانون به دی جاري شوی دی چه
همیش ئې د لښتر تربیه د پیغمبرانو په واسطه
سره کړې ده ترڅو بشر د هر راز مشکلاتو
نه مصئون او د صلاح او فلاح سره مخامخ
شي. زموږ هدف او مرام په دې لوړي
موضوع کښي دا دی چه تربیه چون امر
ضروری او واجبا تو نه شمیرل کیږي
نو اول فالاول باید تربیه د عصر په مقتضیاتو
کښي پوره دخل او اشتراک ولري ځکه
تربیه که د عصر د ځایونو د بیځایو سره مخالف
او متضاد وي نو د مربي سعیه او کوښښ
بې ځایه مصرف او بالآخر کوم ثمره نتیجه به
لاس ته نه شي راوستلی که مونږ د اسمانی قانون
ته متوجه شو نو الله پاک سره د کمال قدرت
نه د عصر د بیځایو پوره مراعات کړی دی
او هر وخت ئې د خلکو د طبیعت سره مناسب
مجربې نسخې په عمل راچولی دی کله چه مرض
ډیر سخت او شدید شوی هلته ئې قوی نسخه او کله چه مرض
مخ په ضعف راغلی په هغه مناسب ئې
نسخه په کار راچولی ده مونږ باید د قدرت
د تربیې نه استفاده وکړو قدرت کوم
وخت چه بشر ما شوم ئې هلته مناسب ئې
دوه کتوب سره تربیه کوی بیا کله چه
انسان مرتبې د رشد ته ورسیږي نو د
رشد د حالت سره سم تربیه لیدل کیږي
خلاصه دا چه الله پاک د عصر د مقتضی
سره سم او د مرض د قوت او ضعف او د
انسان د طبیعت او حالت سره موافقې
نسخې په کار راچولی نو مونږ هم باید په غږ
اساس د تربیې ځای وساتو. او دوهم باید
چه په تربیه کښي اخلاقي جنبې ته پوره
موقع ورکړه شي او ښه اخلاق او بد اخلاق
باید وسنجول شي چه ښه اخلاق کوم او
نا بوده اخلاق کوم دي زما په عقیده ښه
اخلاق هغه دی چه د شریعت د پاکې ځای دی

او بر دیرچو کار ته بهرنه وي ځکه په
شریعت کښي د الله (ج) او د رسول (ص)
ګټور ارشادات شته او دی کښي
شک نشته چه کوم اخلاق چه په دغه
اداره جاده او مستقیم چوکاټ کښي
داخل او برابر وي هغه د خلکو په ګټه
تمامیږي که بشر دقت وکړي بې د تعصب
[illegible]
او دریم درجه د تربیې په پاک او
سپیځلی صحنه کښي مد اماد عملی او فعلي
تقوی نظریات په کار او رچول شي او
تقوی هم باید ونیړو تقوی ځان ساتل
دی د نا وړه اعمالو او خویونو څخه او
تشبث کول دی په حمیده خویونو او ښو اعمالو
باندی [illegible] انسان باید د عقل د سنجش
نه درس ورکړي ترڅو ښه او بد خویونه
او عملونه ورته ترڅرګند شي او په دی نو
شي چه کوم د عمل او کوم د ترک وړ دی
د اهم د حق سبحانه په فیصل کلام ښه واضح
شوی دی. وما آتاکم الرسول فخذوه
وما نهاکم عنه فانتهوا =

« دلمړي مخ پاتی »

غنی د فقیر نه او روغ د ناروغ نه
او بالعکس او ښل او ګوډ او ړند ونه
د صحیح خلکو او بالعکس او غښتو مسئو
لیتونو والا د دا ره مسئولیتونو والا
څخه ددرسی نو چه په دغه زړه تحول
سره دیوی خو انه عاطفه او صله رحمي
پیدا کیږي او د بلي خوا نه د هر یو ځای ته
فکر کیدلو تاثیر پیدا کوی په دغه موضوع
کښي که هر څومره کتابونه ولیکل شي بس دي
لکن دا هم باید وویل شي چه که هر څوک
مسلمان او غیر مسلمان چه د عبرت په
سترګه د غه تولو کائناتو او د دوی
تحول او تطور تغیر او تبدیل ته په
عمیق نظر سره وګوري نو حتمی به پوه کړي
ورته چه «ربنا ما خلقت هذا
باطلاً سبحانک فقنا عذاب النار».

(۱) « اقتراح » «سلطان عزیز» د اتمر تولګي زده کوونکی

د موضوع دوه جز نه ده
غوارم چه په دوو د اجزاوو باندی څه تا څه
رنا واچوم د لمړي جزه په متعلق چه څنګه علما
دی وایم دا سی علما چه د اسلام د ارتقاع او ارتقا
په مقابل د شخصی اغراضو نه تیر او همیشه
د حقایق د ماهو الحق او ابطال د ماهو الباطل
په حقله زیار و باسي. دا سی علما چه د حق په
مقابل کښي د ضرورت په وخت کښي تیر او مشوره
وغواړي د خپل سر او مال څخه لاس اخلی. دا سی
علما چه د خلکو په زړونو کښي ځای لري او په
صداقت او امانت موصوف د عامی خیر خواهی
پلوی او طرفداری کوی. دا سی علما چه د اسلام
د ترقی د پاره ځان هر رنګه تکلیف ته ور کولی شي
دا سی علما چه پوره حوصلې او صبر خاوندان
د پخوا نیو صلحا و د کارنامو څخه د خپل اطمینان
کار اخلی. دا سی علما چه د فصاحت او بلاغت
مراعات کوی د عامی او خاصی طبقی په رو په
پوره [illegible]
رفتار کوی. دا سی علما چه نور ته د ښو ښیار
ښیي او په خپله ئې هم عملی کوی. محض غږ یدل
او نه کول د لوی ندامت او غټ عذاب موجب
ګڼي. دا سی علما چه په ژبه او لاس او پښو
بلکه په ټولو اندامونو باندی د نړۍ د کومې
په صداقت او ښیتني سره خدمت کول غا[illegible]
[illegible] او پیغور نه بولي. دا سی علما چه [illegible]
[illegible] د تحریر او تقریر په ثمره باره محیط په ټولو
[illegible] او مناعو لوپه او باخبره وی. دا سی علما [illegible]
خیر د جامعی په خیر کښي وینی او خپله ترقي
د جامعی د لوړتیا په ضمن کښي لیدلوی.
د څو مره علما د پاره زما خیال له دی چه [illegible]
دیو شخص د پاسنیو ټولو صفاتو [illegible]
ځای [illegible] مشکل دی. [illegible]
[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النجم

چلونکی د «سعید افغانی» د نجم المدارس مدیر
مرستیال محمد حضرت خان «د دولسم ټولګي شاګرد»
اداره په هلمه کېږي
پته د ننګرهار نجم المدارس

اوه ورځنۍ پا ڼه
بې د رخصتي د ورځو هره
چارشنبه نشرېږي

د اخبار د مدرسې چې پانات بېنې او
اجتماعي، دیني، تربیوي، خبرونه کوي
«امید ونه» «سعید افغاني»
د اوني کېنه لیچه اول امید و نه دي پوره شي
د مره ده چه بنه نیت او معقول مجاهد په کار دی

ګڼه (۸) چارشنبه د ۱۳۳۷ کال د قوس (۱۹) (۱) کال

(۵) «ده تحصیل او علم او تصوف» «سعید افغاني»

هغه ی صاحب عالم دی مګر داسی عالم نه چه علم ئې د عمل سره نه برابر یږي او یا د سرتنبه توب نه ئې کار اخستو او یاد کبر او غرور نه د یک عالم او یا د چه ده علم د رو هامو او خرافاتو له مجموعه دی او یا خدای نا کرده چه ده په دین د دنیا د پاره وسیله ګرځولی وی دی پوحقانی عالم دی ده د اسلام دین پېژندلو دی پر دی خبره پوهیده چه خلکو کښې باید د محبت او مودت اساس قایم شي دی ریا کار صوفي نه دی او ند دروغ او مومعی طرفدار دی دی یو اجتماعي شخصیت دی ده همیش د نا وړه رسم او رواج سره مجادلې کړی خلک ئې د بې کاری او تنبلۍ نه خلاص ول.

«مصلح او مجاهد» «سعید افغاني»

د دې نجم الدین اخند زاده صاحب به د علماوو سره زیات محبت کولو او ښه عالم به ئې زیات خوښوی د هغه وخت علماوو به ده پاندې د علمیت از میښتونه کړی دی علماوو د ده نه پر لو پر لو تنابو او علوم او بر تاز بکر باریکه مسائیلو کښې پوښتنې کړی مګر ده سره د علمیت اندازه قوی وه د علماوو د پوښتنو د پاره ئې ښه ځوابونه ورکړي دی د علماوو په نزد ښه جید عالم ثابت شوی او نوځکه ئې دی د دین د وقت او د دین د حمائی د پاره د هغه عصر لوی نا بغه شخصیت لیدلو ده علما تر بیه کول او علما و ته ئې د عمل درس ورکولو د دې نجم الدین اخند زاده صاحب بر طالبانو تر هر کال په سلهاوو پوستینې چوړولي او د بخشش په دول بدئې ورکولی ده د علماوو د پاره خولی او پګړۍ پیدا کولی او د بخشش په قسم به ئې ورکولی د نجم الدین اخند زاده صاحب علمي بحثونه علمي موعظې او خطابې بس با تا ثیره یادېږی ده خلکو ته د کونج او زاوی درس نه دی ورکړی ده خلکو ته دنیا پرد اشان به نه نزده ظاهره کړی چه خلک دی دنیا ترک او کار دی نه کوی دی پر دی خبره پوهیده چه د دنیا من مت هم د دی د پاره دی چه باید مسلمان د دنیا محبت اندازه و پېژني د سی نه چه د دنیا محبت په وجه د خلکو حقوق تلف د رحم او عاطفې خیال و نه ساتی د سی د نیا نه چه هرج مرج پیدا شي د جنګ او قتل او قتال موجب وګرځي او داسی نه چه خلک په دنیا غره شي خپل خالق هیر کړي او د بلې ورځې غمه ورسره نه وی او که نه دنیا د دی د پاره چه د ځان او د خلکو د خدمت او رفاهیت په مقصد وی بده نه بلکه پیدا کول ئې ثواب دی. نجم الدین اخند زاده صاحب حقیقي عالم دی په دې خبره ښه پوهیده چه څنګه علما ؟؟؟ دی په دی پوه وُ چه د خلکو د اصلاح د پاره څنګه علم په کار دی نه ئې د ملاحظه وه چه د وخت او زمان مراعات شته دی ده علماء په ځان را ټول کړل خلکو کښې ئې نوی روح پو کړو چه د خلکو مګر هیڅ نا سفه دی چه د ده د کار نقشه دده نه پاتی او روستینو خلکو بد له کړه په دی پوه نه شول چه اصلی سرچینه وی په دی ښه پوه نه شول چه د نجم الدین اخند زاده صاحب مطلب څه دی چا د اخیال وکړو چه د اخند زاده صاحب سره د تسبو د شمار خیال دی څوک به دی عقیده لاړل چه دوی ورکول او ننګر مقصود دی چا دا [illegible] د مرحوم په مراقبه سره ځان د دعا او قبا په کار ده چا سره د اسو د پیدا شوه چه څه د ساده خلکو په وسیله [illegible] ډیل او نذرانول په کار دی هرا و چه ده چه چاد لنګر په نامه او چا د مسجد د جوړولو په هنګامی او پیاده مدرسی د جوړولو په رنګ ئې چا پر دی نا مرچه د قوم او درسی د رسی خیال می دی نا روزنا روا [illegible] حقیقي اسلام باندې هم بدګمان کړل خدای خبر چه د رسی جنانان [illegible] ورلو به وده د ځان د پاک خدای په لوی دلبار کښې شرمونده [illegible] زاده صاحب په مخلصانو کښې ښه پاک او پوه خلک هم [illegible] [illegible] د هغوی د دغو نو اندازه مونږ سره شته امید دی چه د هغوی د کارنامو تذکره [illegible] [illegible] د پاره ئې ځو هغه په ډول وښانو کړ [illegible]

«د پوښتنه» «اداره»

مدرسه به څنګه مخکښې لاړه شي ؟؟؟ یو مختصر او معقول ځواب غواړو.

(۱۶) - ځواب - محمود د دولسم ټولګي محصل

زما په ګمان د مدرسې د پرمخ تګ قوی عامل هغه اداره ده چه د سږنی تعلیمي کال د پاره چه د «سعید افغاني» له خوا کومه نقشه سنجول شوی د مدرسې د لوړتیا د پاره هغه شروع تر کومې اندازې چه شوی وي ښه او دلو رود پاره د مرستې خیال قوی اسباب پیدا چه کړو شي په سږنی کال کښې د مدرسې نه د غه مطلب تر سره شي.

۱۷ - ځواب - شاه جهان د یوولسم ټولګي زده کوونکی

مدرسه به هله مخکښې لاړه شي چه د مدرسې منسوبین هسې افکار او نظریات ولري چه د خلکو افکار او نظریات ځانو ته جلب او متوجه کړي یعنی اجتماعي حس ولري.

۱۸ - ځواب - ګل محمد د اتم ټولګي

د مدرسې د ترقی د پاره صحیح طلاب روزل او پدکار آ جول [illegible] ص ور [illegible] دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د النجم اووه ورځنی پاڼه (۱) کال

« خبرونه »

دنائب الحکومه مرستیال ښاغلی محمد ظریف
پر دې حال کښې چه د مرافعې قاضی،
اداری مدیر، د نجم المدارس مدرسې ښوونکی
شاگردان، او دهلی ځینی سپین ږیری
او خلک حاضر وو په هغه کښې د نجم المدا
رس د مدرسې د نوې عمارة د تادو اېښودو
ئې کینبود له د نائب الحکومه ښاغلی مرستیال
او د مرافعې قاضی په خپلو بیانو کښې د
اسلامی علوم او د مدرسو د انکشافاتو په
باب د حکومت پاملرنه څرگنده کړه مولانا
سعید[اضافه] د مدرسې مدیر د حکومت د
علاقه مندی نه چه د دینی مدارسو سره
ئې لری د حاضرینو له خوا نه رضائیت
ښکاره کړه او وی ویل چه مونږ غواړو
چه د دې مدرسې د شاگردانو د روزنې
په واسطه اسلامی شریعت قوی وساتو

۴ لاس په صدقی سره ئې چپ او د چپ
لاس په صدقی سره ئې ښی لاس خبردار
نه شی ترڅو ریا ته منفی نشی چه پټ
شرک بلل کیږی. اووم هغه څوک
دی چه الله پاک په یو ځای نه ځای
کښې یاد کړی او سترگی ئې اوښکی
توی کړی یعنی دی د خپل خدای (ج)
د عدم اطاعت څخه په ډار او هیش
تری په خوف او ترس کښی دی او وائی
چه آئینه به بد کارانو کوم. د خپل
عمل د اصلاح د پاره د مخکښې شیانو
مراعات زیات ضروری دی ځکه چه
ولیښتو متل دی چه خپل عمل دلاری
عل دی حقیقت دادی چه ښه
عمل د ځان تومنه ده او د
... تول سعادت ور
... تی لی دی.
[illegible] من الله ۱ [illegible]

« یوه ښه موعظه »
د نبوی حدیث له ترجمی څخه

محمد عمر دیو د[illegible] تنتیم توتگی محصل

حضرت محمد صلی الله علیه وسلم فرمائی
اوه کسه دی چه پر هغو سخته ورځ د جزا کښې
پر د خدای د رحمت د سوری لاندی به آرام وی
چه بی ده د دوی څخه د راحتیا او راحت بله کومه
وسیله نه پیدا کیږی اول عادل پادشاه دی
چه د خپل سلطنت په وخت کښې مخرب کسان
د طبیعی او ذاتی وظایفو څخه منع کړی او د رشوت
او نورو ناوړه او ناجائزو کارونو ئې مخ نیوی
کړی وی او ده په وخت کښې د حقانیت او
عدالت او از ونډ بوړته او د مظلومانو د خولی
آه ورکړه او او د ئی مروی او د هر چا د منزلت
په اندازه قدر او مراعات کاوه شی. دوهم
هغه ځوان دی چه د الله پاک په عبادت کښې
لوی ته او د خپل د ځوانۍ عمر ئې د خدای (ج) په
مینه او محبت کښې تیر کړی وی ځکه چه په دا
د جوش او حرارت وخت کښې د خدای اطاعت
او د گناهونو څخه ځان ژغورل او د نفس اداره
کول د پیغمبرانو خوئ دی یو ساکت ویلی دی
در جوانی توبه کردن شیوهٔ پیغمبریست +
وقت پیری گرگ ظالم میشود پرهیزگار. دریم
هغه څوک دی چه زړه ئې د مسجد پوری تړلی
یعنی دی جسماً که هر ځای کښې مگر زړه ئې د
خدای پاک د عبادت ځای سره مربوط او په
دی انتظار کښې وی چه کله به د لمانځه وخت
راشی چه ورته لاړ شم. څلورم هغه دوه سړی
چه دوستی او دښمنی محض د خدای پاک د
رضا لپاره کوی یعنی په دې نیت چه خدای ایر
دا ستا دوست دی ځکه نو دوستی ورسره
کوم او یا دا ستا دښمن دی ځکه نو دښمنی ورسره کوم. په دې کښې شک نشته کو مره دوستی
چه د خدای د پاره وی هغه پیره خوند وره
مزه ناکه او ددوام داره وی او هغه دوستی
چه د کوم دنیوی مقصد په غرض وی بی نتیجې او
لنډه ورقع کیږی. پنځم هغه سړی دی چه د
غوږی ده ته یوه پنځه چه ښاونده د نسب
او ښایسته وی او د ځی چه زه دی
د الله پاک نه یعنی د نفس څخه او د شیطان
بلنه قبوله نکړی شپږم هغه څوک دی
[illegible] خیرات کوی په خفیه طور سره چه په [illegible]

« اقتراح »
(۲) « حبیب الرحمن »

زما پر خیال د غه موضوع
دشپږم تونگی زده کوونکی
په یره اهم او د دی د شپږم پر شاو خوا کښی زما
مخکښی زمونږ تولو ملگرو ښه بیانات وکړل زه هم
د محض اشتراک لپاره غواړم چه په دی متعلق
کښی څه ناڅه د علما و کم او کیف بیان کړم زما په
قاصر فکر سره د څنگه علماو څواب دادی چه علما اول
باید خپل ځان اصلاح کړی او بیا د نورو د خیر او
بهبود د پاره کار وکړی او د ځکه چه دوی ته
ورثه د پیغمبرانو علیهم ویل شوی دی او پیغمبرانو
هر یو په خپل حیات کښی لمړی خپل ځان په تقوی
موصوف کړی او بیا ئی د نورو د لښکر د پاره د خیر او
د بهبود لاری سنجولی دی همیشه کم په تکلیف
هم ورته رسیدلی سره د هغې هم امر بالمعروف
او نهی عن المنکر ئی کړی دی نو څرنگه چه علما د هغو
قایم مقام دی نو دوی ته هم د باید دی چه د دو
وظیفه ترسره او انجام کړی ترڅو په دوی باندی
په حقه سره د هغوی د وراثت کلمه صادقه شی
د اخو یوه مهمه وظیفه ده چه دوی ته ترغاړی
شوی نو دوی به هله په دی وظیفه موفق او
کامیاب شی چه دوی په هغه برگزیده کیفیاتو او
حسنه اخلاقو مکیف او موصوف شی چه سم د قانون
سماوی په لارښوونه او ارشاداتو باندی اول
په خپله عمل او بیا ئی نورو خلکو ته تلقین کړی
ځکه خدای ناخوسته که یو عالم لد مقتضی د
قانون نه په بله لاره روان وی هغه نشی کولی چه
داو ظیفه سرته ورسوی او د ځکه چه د اغریب
خپله حیران او د هلاکت په کنده کښی پروت
دی نو بل به څنگه دا حنگ کړی د هغه علماو پر
حقله چه خپل ځان نه اصلاح کوی او بل ته وری
الله پاک فرمائی کبر مقتاً عند الله ان تقولوا
ما لا تفعلون یعنی په نزد د الله پاک د [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] کاتو په یره [illegible]
[illegible] چه د خپل علم [illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

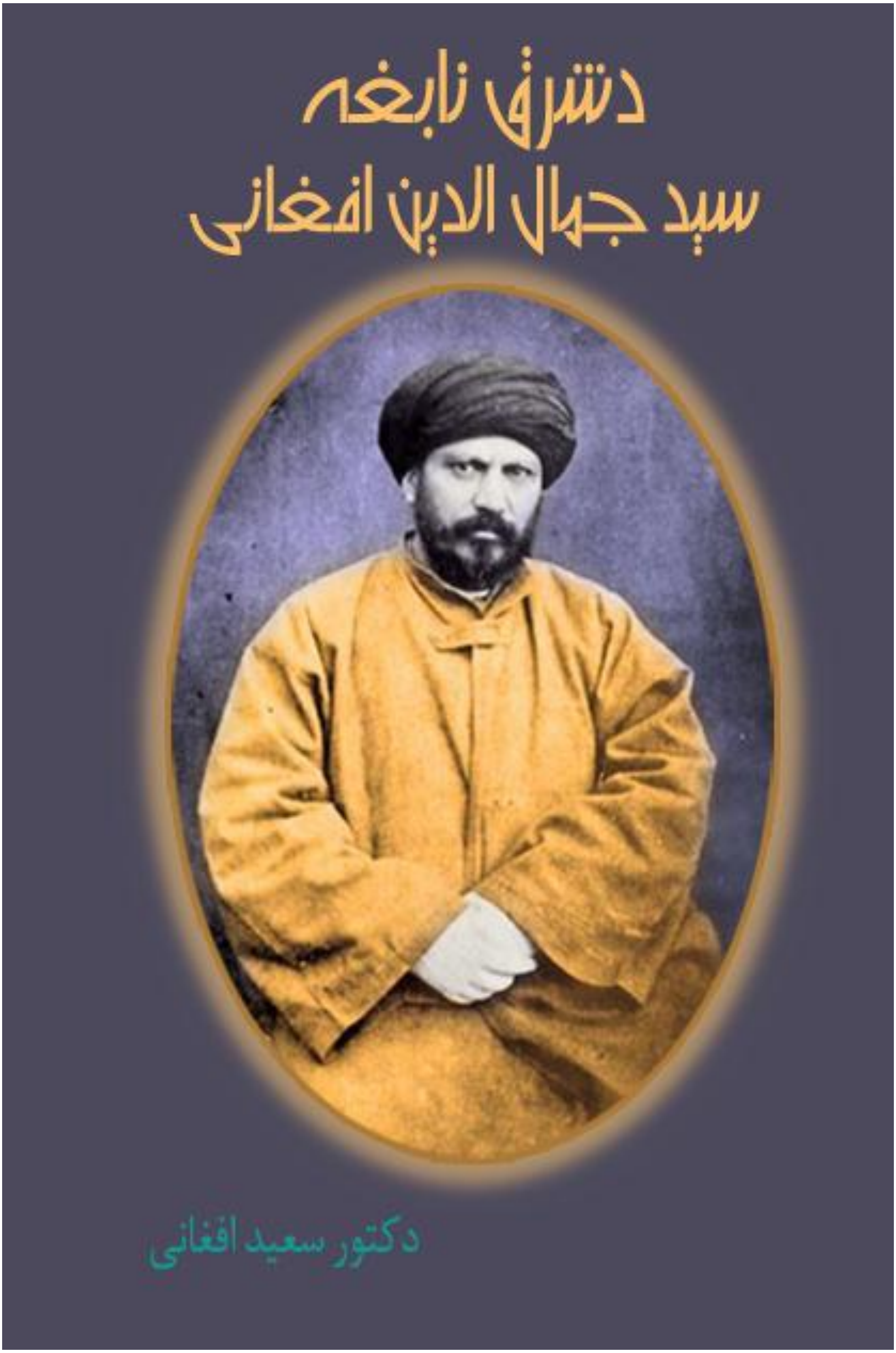

(c) ketabton.com: The Digital Library

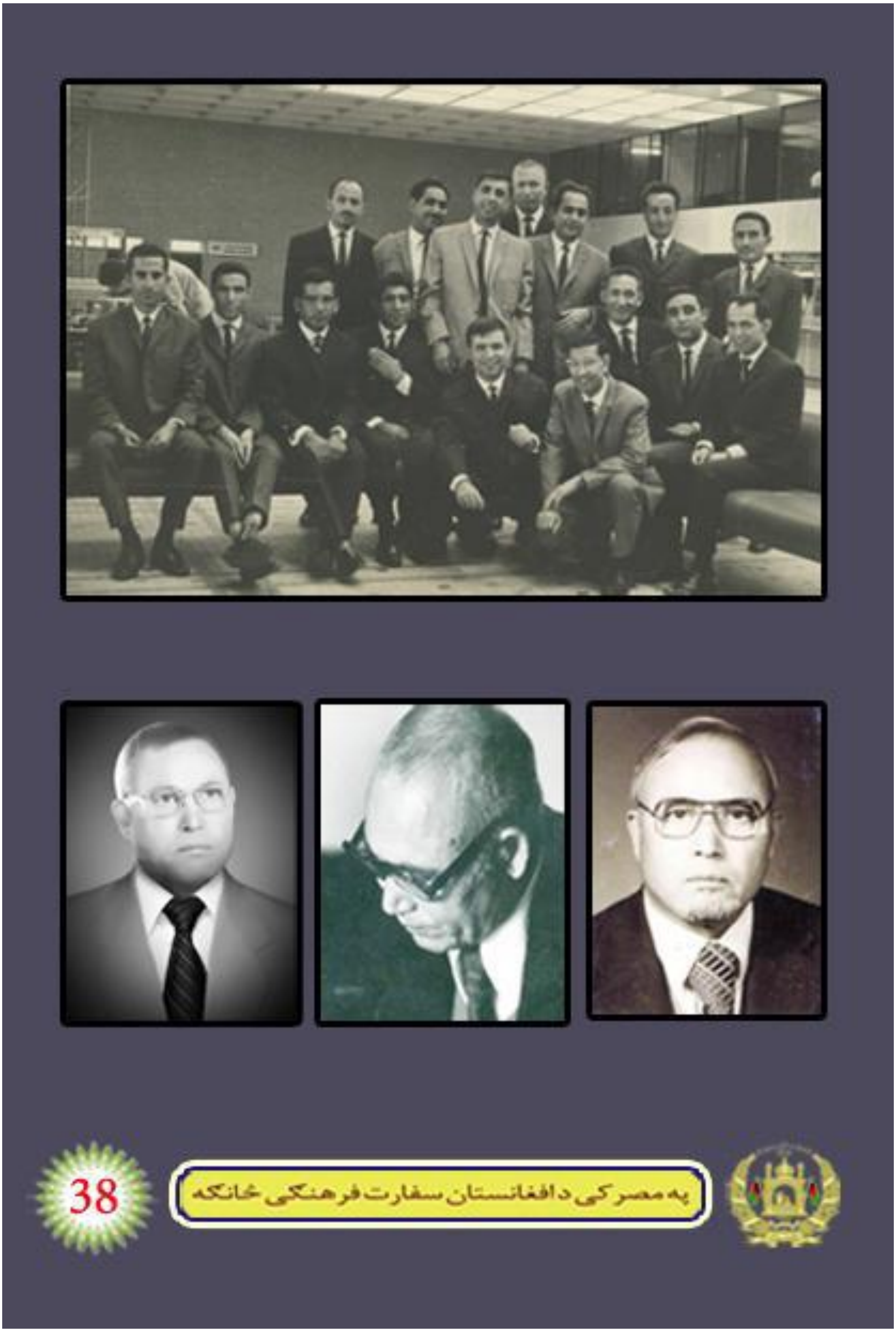

(c) ketabton.com: The Digital Library

په قاهرې کې د أفغانستان سفارت له خوا چاپ شوي کتابونه

1393ه1396 لمبزديز - لمريز 2014م 2017 زيبزديز

1- سيد جمال الدين افغاني او د افغانستان نوميالي
2-أثر الإسلام فى العلوم و الفنون
3- دژ الموت
4- تعصب ويرانگر تمدن ها
5- نظرة عابرة إلى لغة البشتو
6- عربى عاميانه در حوالى بلخ (نخستين تحقيق)
7- العلاقات الأفغانية المصرية فى مرآة الوثائق و الصور
8- تاثير اسلام بر فلسفه و هنر
9- راز و نياز(المناجاة)
10- ملک شعراء أفغانستان؛ قارى عبد الله خان
11- صرخة عبر القرون و سبع قصص أخرى
12- الرد على الدهريين
13- کابل در پرده هاى تاريخ
14- بررسى فرايند نوستالژى در شعر استاد خليلى
15- لندى
16- آرامگاه بابر
17- ماهية المنظمات الدولية غير الحكومية
18- العلامة صلاح الدين السلجوقى (آراء و أفكار)
19- خوشنويسان
20- أفغانستان بين قرنين
21- سيد جمال الدين افغانى و نخبگان افغانستان
22- استراتيجيات المنظمات الدولية
23- افغانستان و اللغة العربية عبر العصور
24- د دين څو ستورى
25- د ادب څو ستورى
26- تنديسى بر چکاد آزادى
27- افراط در دين و زندگى
28- دور المنظمات فى حماية حقوق الإنسان
29- پښتو څنگه وروزو ؟
30- عديم شغنانى
31- ابن بطوطة فى افغانستان
32- الفقهاء اللمغانيون فى بغداد
33-علامه سلجوقى نويسندهء مقتدر و عاليمقام
34- المياه الافتراضية
35- العوامل المؤثرة فى عملية صنع القرارات
36- عاهلان و شعبان
37- گازرگاه مدفن پير هرات

(c) ketabton.com: The Digital Library

38- د شرق نابغه
39- حکایات و روایات
40- در مورد رساله‌ء نیچریه
41- سیرة النبی صلی الله علیه وسلم
42- تجلی الله فی الآفاق والأنفس
43- د اپین واټ
44- محمود طرزی رائد الصحافة الأفغانیة
45- دوازده جستار
46- د افغانستان د خلکو دجهاد ادبیات
47- کتابشناسی محمود طرزی
48- یادی از شهید مولانا عبید الله صافی
49- نقش محمود طرزی
50- آیین اختلاف در اسلام
51- دیباچه ها
52- خاورمیانه بعد از بهار عربی
53- متن اصلی رساله‌ء« نیچریه»
54- مولانا منصور انصاری
55- افکار شاعر
56 - احوال و آثار استاد عبد الحی حبیبی
57- یادداشت ها در تاریخ صنایع افغانستان
58- دوی تلپاتی خیری
59 – شاعر أفغانستان المعاصر ؛ الأستاذ خلیل الله خلیلی
60 – حقوق اساسی ، اداری و بین المللی در اسلام
61- از بلخ تا قونیه
62- افغانستان په نولسمې پېړۍ کې
63- افغان، افغانستان او اقبال
64- کلتور پوهنه
65- ترجمه‌ء معانی و تفسیرسوره‌ء کهف
66- السلاطین الغزنویون
67- معاهدة المودة و الصداقة
68- نیچریه د سید جمال الدین افغانی لومړنی چاپ شوی رساله
69- تجدید الفکر الدینی بین جمال الدین و إقبال
70- سده‌ء سید در روزنه‌ء سراج الأخبار
71- جاده‌ء افیون
72- پنج خطابه
73- آواز
74- حقوق زن در اسلام و غرب
75- رد المسح علی الجوربین .
76- مقالات الندوة العلمیة (مصریة فی بلاد الأفغان)
77- عبقریان او نوری قصی

(c) ketabton.com: The Digital Library

78- کابلیان و کابلستان
79- منتخب شعرونه
80- خاطرات ظفر حسن ایبک
81- فرمانروایان افغانستان
82- وقایع مهم افغانستان
83- شفیق له امامت نه تر صدارته
84- شفیق از ولادت تا شهادت
85- محمد موسی شفیق کتابات ، حوارات و خطابات
86- کویت؛ کشور کوچک با امکانات بزرگ
87- په پښتو ادب کې نوی شعر
88- محمد صلی الله علیه وسلم لوی پیغمبر
89- بگرام
90- بیدارگر عصر
91- نیچریه
92- دپروفیسور خدمتګار د چاپي آثارو لنډه پیژندنه
93- تأثیر فکر الأفغانی فی فلسفة إقبال
94- موسم هجرت سوی شمال
95- از قاهره به کابل
96- سرحد او افغانستان
97- گزیده هایی از سروده های جمشید شعله
98- روسي ادبي ستوري
99- رشوت
100- الإنجازات الثقافية
101- دیباچه های دیگر
102- د کرکې او کینې دیانت
103- نفی خشونت در فرهنگ اسلامی
104- مولانا منصور انصاری
105- دراسة موجزة عن العالم الدكتو رمحمد عمارة
106- حقوق بشر در شریعت اسلامی
107- اکبر نامه
108- الطرق الصوفية فی أفغانستان
109- التحول الديموقراطی و المشاركة السياسية للمرأة
110- نه به تعصب
111- تعصب د تمدنونو ورانوکی
112- السياسة الخارجية الأفغانية تجاه العالم العربی
113- د عربې نړۍ په وړاندې د افغانستان بهرنی سیاست
114- سیاست خارجی افغانستان در قبال جهان عرب

***

(c) ketabton.com: The Digital Library

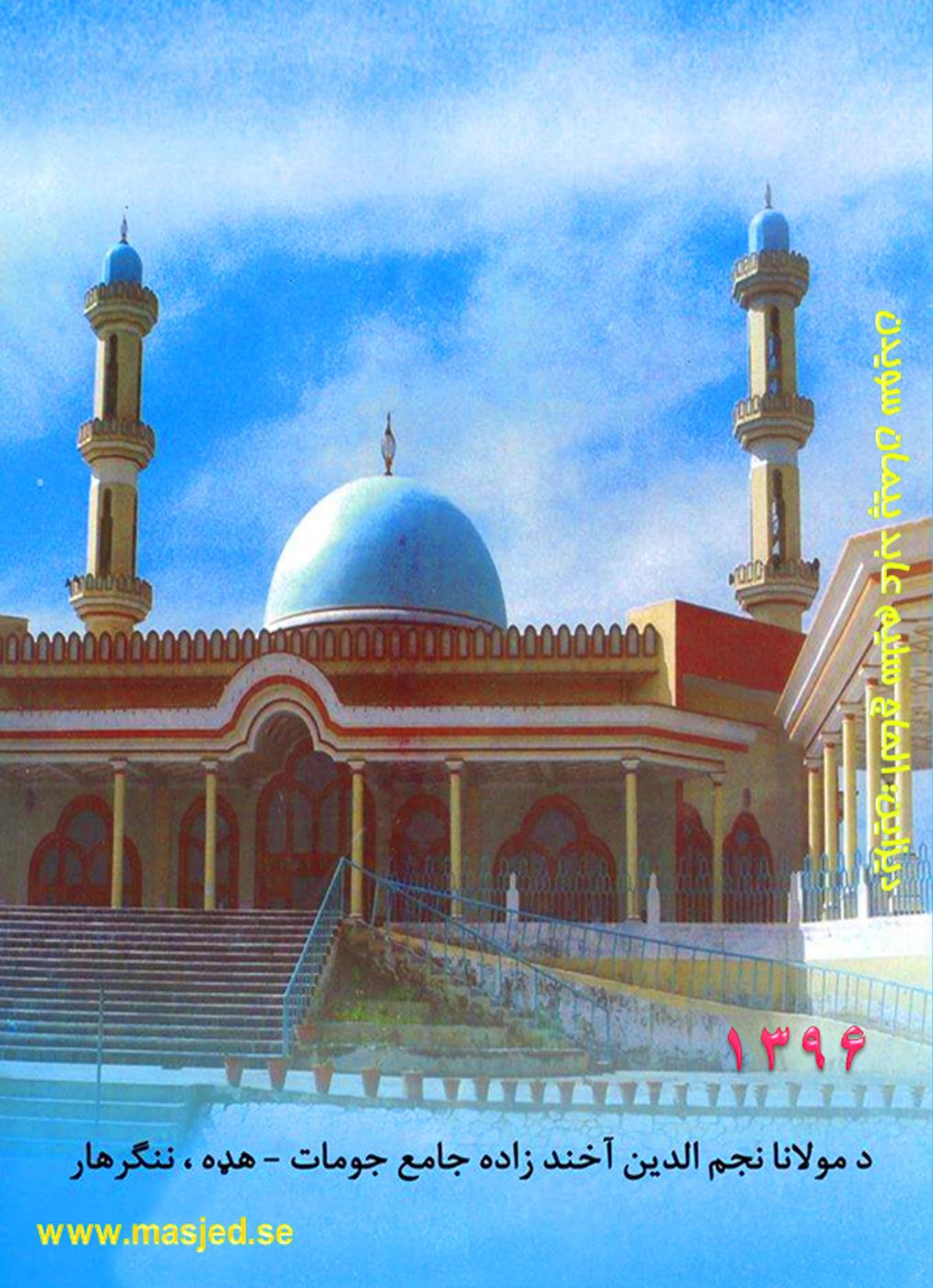

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library